

Україна цвіте писанками з вірою в щасливе майбутнє! Фото Ганни Оборської

ЯК “МАЛІ НАРОДИ” СТАЮТЬ РОСІЯНАМИ

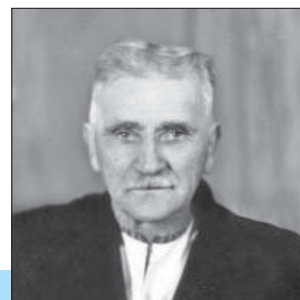
2

ЛЮБОВ, НАРОДЖЕНА МАЙДАНОМ

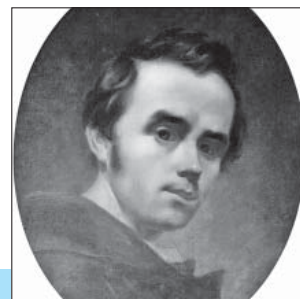
4-5

БАТЬКО ДМИТРА ПАВЛИЧКА

8

ШЕВЧЕНКІАНА

10-11

КРИЛАТІ СУСІДИ

14

Агресора треба жорстоко карати!

● ЛИСТ ЧИТАЧА — ДО ДРУКУ!

Юрій СТАДНИЧЕНКО,
пенсіонер,
Київ

Зокрема за сьогоднішніх обставин від України не лише відторгнена частина її території, а й поставлено під загрозу саме її існування як незалежної держави: масштабні військові навчання Росія здійснює вздовж східних кордонів України та на території невизнаної Придністровської Молдавської Республіки. Американська розвідка поінформувала Конгрес США про дуже високий ступінь вірогідності російських ударів по Харкову, Луганську й Донецьку. “Реальними видаються, — зазначає московський історик і публіцист Д. Шушарін, — обговорювані плани щодо захоплення всієї України, включаючи “матір міст руських” (“День” від 25.03). Хіба такі плани не корелюються з путінським твердженням: “Україна — это неестественное государственное образование”? І ще: на одній із пресконференцій російський диктатор грайливо кинув журналістам: “Україна — в Европейском Союзе! Представляете?..” І ще: 2009 року біля розташованих поруч могил філософа І. Ільїна та генерала А. Денікіна Путін нагадав слова останнього: “Україна есть “Малой Россией”, а отношения между “Великой” и “Малой” Россиями всегда были делом самой России”. І ще: Путін безліч разів декларував: “Мы — единый народ”. Чи не досить наведеного, аби усвідомити, як ставиться до нашої держави й народу хазяїн “стратегічного партнера”? Вважаю, слід рішуче покінути з байками про “стратегічне партнерство” й визнати очевидне: ПРОТЯГОМ СТОЛІТЬ РОСІЯ ЗАВЖДИ БУЛА СТРАТЕГІЧНИМ ВОРО-

Події у Криму, навколо нього й навколо всієї України незаперечно засвідчують: системи колективної безпеки, яка б гарантувала країнам недоторканність їхніх кордонів і територіальну цілісність, у світі, де накопичено стільки ядерної зброї, що нею можна знищити усе живе на планеті, НЕ ІСНУЄ! Адже УСІ РАЗОМ УЗЯТІ країни світу не в змозі зупинити ОДНОГО завойовника, ОДНОГО маніяка!..

ГОМ УКРАЇНИ! ЗА ЦЕЙ ЧАС НЕ БУЛО ЖОДНОЇ МИТІ, КОЛИ Б СТОСУНКИ ПОМІЖ НИМИ БУЛИ НОРМАЛЬНИМИ, НЕ КАЖУЧИ ВЖЕ — ДРУЖНИМИ!

Та справа не лише в Україні. Масштабні військові навчання Росія проводить і в іншій квазідержаві — Абхазії. Чи не свідчать вони про намір Росії загарбати три країни Закавказзя — Грузію, Вірменію, Азербайджан? В усякому випадку, як повідомлялось у ЗМІ, Азербайджан вже веде перемовини з Туреччиною про створення військового союзу. У разі успішної для Росії реалізації зазначених вище планів цій країні зовсім не складно буде піти й далі: на додаток до загарбаного “приватизувати” Білорусь і п’ять країн Центральної Азії, які свого (не свого!) часу теж “мали щастя” перебувати у складі імперії зла. Цілком можливо, що вже згадані навчання у т. зв. Молд. Придністровській Республіці Росія проводить для загарбання Молдови. І тоді до відтворення “єдиного и неделимого” залишиться добровільно-примусово приєднати лише три колишні його республіки — Латвію, Литву та Естонію. І тут у пам’яті зринає ще одна сентенція сучасного “собирання русских земель”: “Самая большая трагедия XX столетия — распад великой державы — Советского Союза”. Не дві світові війни, не голодомори й геноциди, не переселення народів, не репресії та інші злочини, а саме “распад великой державы”!

12 квітня ц. р. шість депутатів Державної Думи РФ зробили подання до Ген-

прокуратури РФ з вимогою притягнути до відповідальності колишнього президента СРСР Михайла Горбачова за те, що він не вжив усіх заходів для збереження СРСР. З величезною часткою вірогідності можемо припустити, що російський диктатор поставив собі за мету “исправить допущенную огромную историческую ошибку” або й злочин, якщо якийсь російський суд визнає аргументи, що містяться у депутатському поданні, слушними.

А 11 квітня ц. р. у ЗМІ з’явилося шокує, приголомшливе повідомлення: рупор Путіна, міністр закордонних справ Росії С. Лавров у своєму твіттері оприлюднив ще одну “блакитну мрію” свого шефа: “...Мир трансформируется. И с этим придется смириться Западу. Нет малых стран. И средних тоже”!!!

Чи поставляться політики світу з належною увагою до заяви, виголошеної не якимсь дрібним екстремістом, а чиновником такого високого рангу з країни, що має величезну військову потугу, включно з ядерною зброєю? Чи у повному обсязі збагнуть її зміст? І чи вживуть відповідних заходів? Судячи з тих заходів, що світ протиставив Росії сьогодні, шансів на те, що він насправді чинитиме у такий спосіб, що сучасний російський гітлеризм буде знищено, на превеликий жаль, небагато... Якщо світ і надалі виявлятиме цілковиту безпорадність — трагедії не уникнути!

Закінчення на стор. 3

Людмила МОРГУН Плач-голосіння матерів України за загиблими на барикадах синами

Моє ти дитятко, моє янголятко,
Я тебе під серцем носила,
У Бога щасливої долі просила.

Ростила, кохала, на тебе
Надію мала. А тебе ворожа
Куля на той світ забрала.

Тобі, синочку, не судилося
Ні діток мати, ні дружини,
Рано пішов ти в могилу.

Пташки до тебе будуть прилітати,
Пісні шебетати, а я буду
Сиротою над могилою ридати.

Сиротою над могилою ридати,
Тобі царства небесного
У молитві материнській у Бога прохати.

Синочку мій, моя ти дитино,
Залишив мене одинокою,
Від горя зчорніла, без тебе я гину.

Синочку, будеш ти зіронькою
Тепер на небі сіяти,
А я з твоєю душенькою буду розмовляти.

Буду розмовляти, жаль виливати,
Вже тебе, моя кровиночко,
Ніде не зустріти та й не привітати.

Вже тебе, моя кровиночко,
Ніде не зустріти та й не привітати.

Ольга НЕСТЕРЕНКО
* * *
Пішла у засвіти Небесна Сотня,
Полинула, мов журавлиний клин.
Спитай себе, — не потім, а сьогодні:
А ти б померти, як вони, хотів?

Ні, не хотів би: люди хочуть жити.
Є цінності, яким нема ціни.
Все від початку до кінця вже не змінити,
Майдан сльозами й кровію залитий,
Що відбулось, те відбулося — і вмерли діти —
Своїх батьків і матерів сини.

Скандуємо: Герої не вмирають!
Загиблі діти вже на небесах...
Поки тіла їх з почестю ховають,
Подекуди їх злісно забувають, —
“Фашистами” їуди називають —
Без серця в грудях, без сльози в очах.

Ці люди віддали життя... Свідомо...
Ні, не фашисти, не бандерівці й кати.
Ніхто із них не зміг сидіти вдома...
Не смійте пам’ять їх паплюжити, скоти!

Вони загинули за нас і за свободу —
Тож будьмо гідними величних їхніх жертв.
Сидиш, не взявшись й за холодну воду?
Вважай, що ти як особистість вмер!

В країні безлад, всі про це говорять.
Не кажуть тільки, як навести лад.
Одні портфелі ділять у коморі
А інші йдуть на смерть, як на парад.

Уже тріщать кордони України,
Російські танки вже гарцюють при межі...
О Боже, наш Великий і Єдиний,
Хоч ти нам Україну збережи.

м. Луганськ

Вадим ПЕПА
Благословення матері
І чорна субота, й кривава неділя —
Злочинної влади безумне похмілля.
Гулагу примара з безодні Сибіру
Затьмарила сонце, надію і віру.
І чорний четвер: під убивчим прицілом
Життя піднімається гордо і сміло.
Батий із ордою піднявся з могили —
Так кулі від снайперів Київ накрили.
І кров на мундирах, і кров на погонах,
Двоногі стерв’ятники в чорних шоломах.
Такі на хресті розпинали Ісуса,
Їх тільки у пеклі покаяться змусять.
В юдолі ж земній — срібняки від Іуди.
Й ковтати багно у болоті огуди.

«Над нами — Бог,

Народ України — у ранах багряних,
Катів проклинає Андрій Первозваний,
Дніпро хвилі гніву до неба здійсмає,
А мати згорьована благословляє:
“Не бійтеся, діти! Борітеся, діти!
Допоки в ярмі осоружному скніти?”
І гетьман Хмельницький, дивись, воскресає,
Козацького роду борців закликає:
“Ставаймо, браття, як один, за волю!
Пошле Господь нам ліпшу долю”.
І вдень, і вночі з високості
Зорітимуть очі Небесної Сотні.
Воскресни із ними, свободо святая!
Звитягу зневіра нехай не спіткає.
Весна настає, оживаймо, калино!
Вериги столітні скидай, Україно!

Київ

Ніна МИКОЛАЙЧУК
Майдан одваги
Нарешті — ні! — сказали українці
І стали, наче вкопані в землі.
— Не “бидло” ми! І не “козли”, й не вівці!
Народом бути Бог нам повелів.

Київ
Бо кров у нас від Богуна й Нечая
І Довбуша, і від Кармелюка.
Бо ми свою історію вивчаєм
По їхніх ще гарячих сторінках.

Не вичерпались пам’яті глибини,
Ще б’є одваги й сили джерело.
З козацької могутньої родини
Вже юне покоління піросло.

Стоїть Майдан в столиці України
І в кожного у серці він стоїть.
Конає страх, а з ним насильство гине.
Підводиться історія століть.

“Здобудем волю!” — не переболіло,
Земля повстанський прапор підняла.
“Героям слава!” — застогнало тіло
І розвалились пам’ятники зла.

Від батька праця перейде до сина,
Достатком поле плуг переоре.
Над нами — Бог, а в серці — Україна,
Та, що не вмерла. І уже не вмере!

* * *
То хто — кого? Чи Авель, а чи Каїн —
Вгорі сонати місячної код.
Стоїть Майдан, Майдан іще чекає:
А може, й справді: лідер — то народ?!

Єднаймося!
Епоха втрат, занепаду і втоми,
Продажності зажерливих нездар
Востанне вже запитує нас: хто ми?
Нашадки славні чи живий товар?

До болю важко думати, країно,
За що герої полягли твої?...
Марніють долі на полях руїни
І множаться новітні глитаї...

Єднаймося, свідомі українці,
У кого ще не скисла в жилах кров
З великих міст і до малих провінцій
Забудеться незгода й нелюбов.

Єднаймося, земля дає нам силу!
Без неї ми — що вершник без коня!
Історію не висмикнеш курсивом
І до мети не втрапиш навмання.

Тримати хвилю вмієм від Енея.
На гребені змагань і перепон
Національна світить нам ідея:
Свобода! Братолюбіє! Закон!

В нас — Храми Душ, не кам’яні хороми,
І в гості ще запрошує село...
В епоху зрад, занепаду і втоми
Тарасовим підводьмося чолом!

Вадим КРИЩЕНКО
Ми знаємо, як нам жити
Росія злобністю напнута,
Знов лізе в наш Вкраїнський дім.
Та як нам жить, та як нам бути —
Вже визначатися не їм.

Ми розберемося по суті
І не влаштуєм зайвих драм
Але московських й тульських суддів
Уже давно не треба нам.

Росіє, в помислах звіриних
Чого ще хочеться тобі?
Прийми свій чобіт з України,
Щоб не втопитися в ганьбі.

Мій гострий Тризуб
Двоглавий орел... Ти одвічний хижак,
Несеш всюди напасть, несеш всюди згубу.
Та я не боюсь твого дзьоба-ножа,
Його я стешу своїм гострим Тризубом.

Стань оборонцем
Коли вже недруг перейшов кордон
Й від куль нападницьких ось-ось
Кров бризне,
Стань оборонцем — перший твій закон.
Забудь про все — і захищай Вітчизну.

В брехню зодіта ворога напасть,
В словах його і хитрощі, і зрада.
Будь оборонцем — сили Бог додасть,
Будь переможцем, бо з тобою правда!

Вірш на події в Донбасі
Ви продаєтесь за копійку,
Бо загубили поклик роду.
І робитесь на серці гірко,
Що є перевертні в народу.

Ви розпустили крики-гуки,
Та в них чужої злості ритми.
А ворог потирає руки,
Що можна легко вас дурити.

Як ласі вам хліби сусідські,
Як тішить вас чужинський прапор,
То швидше вимітайтесь звідси,
Щоб не ганьбити сушу правду.

Що принесе для вас Росія,
Чим обігріє, що заплатить?
Здавна вже ходить безнадія
По вбогих вологодських хатах.

В очиях — лють, у роті — піна,
Ви затуманені брехнею.
Від ваших дій — лише руїна
І лихо стелиться за нею.

Ні, вам не вірять чесні люди,
А вірять в те, що неодмінно
Донбас робочий був та буде
Під спільним небом України.

Сергій ЦУШКО
Коли Шевченка осягнем?..
Погано ми історію вивчали,
ще й вірили підручникам чужим...
То й маємо — відходить од причалу
сумний вітрильник на імення “Крим”.
Сумний, хоча на ньому ейфорія,
на шоглах виляск прапорів чужих.
Сумний, бо пункт призначення — Росія
влаштує і радує не всіх.
І хоч вітрила напнуто червоні,
та це, однак, романтика не та:
такі ж нам виїдали очі в зоні —
Сибір, і Колима, і Воркута.
Ми на причалі стоїмо в задумі,
для виправдання слів нам не знайти:
на палубі — гулянка, а у трюмі —
заручниками — сестри і брати.
Ми по-українськи вкотре гав ловили,
дискутували, перли проти всіх

та в час важкий нічого не зробили,
щоб від неволі врятувати їх.
Для багатьох прозоріння час настане,
та вкотре — пізно: під кайданів дзвін...
Допоки нам даватимуть Майдани
лиш відчуття розпуки і провин?
Допоки нас дуритимуть ординці?
Коли Шевченка слово осягнем?
Невже і у Європу ми пригинці
по шмат гнилої ковбаси підем?!

Микола ТИМЧАК,
Тітушкам-яничарам
О ні, ти не знаєш, як зуби скришивши
од болю,

кричати, що криво йде паля.
І кров’ю спливати, сховавши од ворога муки.
В тобі не шукали душі, одсікаючи
ноги і руки.
Тебе не ламали на дибах, неначе цурпалля.

О ні, ти не знаєш, як невьське місити болото,
возводячи царські палати,
Козацькою кісткою щільно упавши
під мури.
Ну що тобі скажуть страшні соловецькі
тортури,
В яких наше лицарство мусило
довго конати.

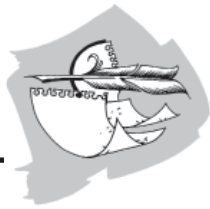
О ні, ти не знаєш, як стогнуть обірвані
дзвони,
як ангели плачуть із неба,
Угледівши зганьблені та обезхрещені
храми.
І ти не висмоктував груди вже вмерлої мами
У хижому голоді, що підкрадався й до тебе.

О ні, ти не знаєш, як гордо і легко вмирати
було в Берестецькому полі
Та кулю пускати у скроню в криївці,
аби не скоритись.
У муках тернових з хреста за Вкраїну
молитись.
І зрушити камінь від гробу воскреслої волі.

О ні, ти не знаєш...
м. Дубно, Рівненщина

Надія АНДРУХ-МАКУЛОВИЧ
Героям слава!
Іванові Андруху, сотникові
Січових Стрільців присвячую

Брандспойтів голови зміїні,
В зимовий холод і мороз,
Сичать повсталий Україні
Злобою внутрішніх погроз...
Їх паші лютістю цівкочуть
(Над кимсь вже ворон каркнув: “кра!”),
Немов перекачати хочуть
Всю воду на Майдан з Дніпра...
І студить кригою одежа
Тіла юнацькі, молоді.
Палає поруч — це пожежа,
Дім лижуть спалахи руді.
Як вчорномазиться руїна,
Ридання злине до небес —
Не дорахується Вкраїна
Когось з борців за вступ в ЄС.
Від пневмонії, хтось від кулі —
Загинуть хлопці. Більш — від ран...
Не прокують їм вже зозулі
Й одного рочку. А Майдан ридає...
Горе ж бо — велике!
Несуть убитих страйкарів...
Кубло ж зміїне і безлике
“Спланує” знов народний гнів.
Наверхорадить свіжий спротив,
З “ручного приводу” закон...
Знов снігові ладнають ДОТи,
Між владою й людьми — кордон.
І знову: Слава Україні! —
“Героям слава!” — скрізь роїть.
Лише Тарас, мов на чужині,
Сам серед Києва стоїть...

а в серці — Україна»

Василь ШАРОЙКО

Заповіт онукові

Недалеко від Чортомлика
Протікає козацька ріка.

У широкім степу серед лук
Споконвіку тече Базавлук.

Пам'ятає ще й досі ріка
Отамана Івана Сірка.

Зазіхали на наші права
Крим, Туреччина, Польща, Москва.

Та від їхніх загарбницьких зграй
Козаки захищали наш край.

Захищали не раз у бою
Рідну мову і віру свою.

А тепер обстановка не та.
Пролітають літа і літа...

Проминуло вже кілька сторіч
З тих часів, як зруйновано Січ.

Наче в себе, на нашій землі
Хазяйнують кругом москалі.

Вже московський в нас патріархат,
Вже москаль — це найстарший наш брат.

А того, всім відомо, того
В нас і мова, і віра його.

Присмирніли кругом козаки.
Прикусили свої язики.

Не в боях, не на полі війни
Розгубили хоробрість вони.

Посхиляли в покорі лоби.
Вже не воїни це, а раби.

Ватажкам віддають булаву
Тим, які дуже люблять Москву.

Віддають булаву за товар,
За товар для своїх шаровар.

Служать тільки лише багачам.
Що ж скажу я своїм читачам?

Хочу, щоб мій козацький онук
Знав козацьку ріку Базавлук.

Хочу, щоб він свій рід пам'ятав,
Щоб у себе хазяїном став.

І щоб завжди у будь-який час
Захищав Україну і нас.

Державним рукам
Диктувала облудність
Амністію жертвам,
Катам непідсудність.

А потім рушницю
Безжальну тримала
І кулі у груди
Людські посилала.

А потім з трибун
Про молитви балакала
Й брудними сльозами
Над жертвами плакала.

Через круті завали,
Через пролиту кров
Несе народ повсталий
У майбуття любов
Народжену Майданом,
Освячену з небес,
Зірвавши з душ кайдани,
Народний дух воскрес.
Грядуть весна і літо
Крізь дикі холоди,
Підносимось над світом
Ми станом молодим.

Нас завше вабить висота,
Двокрилля — в нашій долі.
Одне крило — це доброта,
Друге — любов до волі.

У ритмі крил — снага глибин,
Де наше пракоріння
І вічний поклик боротьби,
Й до святості стремління.

І все, що є святим для нас
І що підвладне Богу,
В глибінь душі ввібрав Тарас
Й осяяв нам дорогу.

Й коли нова прийшла біда,
Прийшла нова руїна,
Пророк наш вийшов на Майдан
У центрі України.

Прийшла весна в гучній красі,
Заголубили ріки.
З'єднав Тарас майдани всі
В один Майдан великий.

Київ

Чернігівська обл.

Микола АДАМЕНКО

Спалах крові

Львів, Тернопіль, Донецьк чи Горлівка —
Споконвічна свята Вітчизна.
Україна за волю бореться
Проти дикого деспотизму.

Зворохобився люд провінцій,
Піна з кров'ю (здригнулись гаї!).
Допекли нам чужі чужинці,
Нині ж бо ще й чужинці свої.

Буйний спалах козацької крові,
В душах волі вогонь не згас.
Вірус царської нелюбові
Безкордонням проник до нас.

Обминувши верби й калини,
Агресивно завис угорі
І на владні сягнув верховини,
В кримінальному ґрунті проріс.

Розбентежились душі наші,
Стало гаряче на землі.
Урядовці варили кашу,
А зварився козацький куліш.

Олександр ВОЛОЩУК

За Україну

За Україну
Ми на Майдані,
На барикадах,
Проти вбивць!
За право жити,
За кров пролиту
Нових героїв
Кличе дзвін!
Вкраїні слава!
Героям слава
І пам'ять добра
На віки!
За Україну,
Закон і право,
Проти злодіїв
Ми йдемо!
Ми європейці,
Слов'ян родина,
І наше гасло —
З нами Бог!

*Написано під впливом українського
Євромайдану на музику Я. Ярославенка.
м. Рівне*

Юрій КОСЕНКО

Героям України

Мені здавалося:
Хоч би на хвилину
Я міг би зігнути коліна,
Задля своїх доньки і сина...
Та залила Майдану хвиля —
Мене, всю мою родину.
І коліна не гнуться —
Кров козацька заграла!
І син мій, безоружна дитина,
Став на Майдані —
За нашу, вільну Україну!
Та в горісний день, коли упирі
правили свій Чорнодень,
Упав мій син, друг поруч упав
Од пострілів почвар!

Мій онук мені зостався,
У пам'ять про той день...
Навчу його співати
Про Майдан пісень!
І ніколи, ніколи, навіть уві сні,
Не стати рабом підлих умів
На землі
Небесної Сотні —
Наших дітей і братів!

Київ, Майдан

Ольга ОСТАПЧУК

Героям Небесної Сотні

І протрубив третій янгол — покликав
до бою,

А тоді — лиш вогнем і мечем, і святою
молитвою...

Я так щиро хотів, Україно, пишатись
тобою,

Я так прагнув, щоб ти відбулась,
правдива і світла.

Та куди це мій човен пливе? І що це за
море?

Я й не знав про таке — мо', погано вивчав
географію?

Руки-хвилі гойдають мене, підіймають над
мороком

І ліхтарики як маяки над труною
спалахують.

Та куди ж це я, мамо? Невже у Господню
обитель?

Так хотілось ростити сади і дітей
пустотливих!

Та на мить відволікся від справи мій
янгол-хранитель,

Витираючи сльози криваві крилом
обгорілим.

Мамо, мамочко, вибач! Сестричко,
дружинонько, доню...

А чому це мій сотник ридає, ще той
козарлюга?

І хіба це мені отой крик: “Вічна пам'ять
героям!”

Звідкіля стільки квітів, свічок, стільки сліз,
стільки туги?

Я Майданом пливу... поряд Ромко,
Сергійко, Микола.

Скільки ж нас? Кажуть, воїни
Сотні Небесної!

Сам Архангел Михайло тепер видаватиме
зброю

Аби ми, убієнні, і далі боролись із нечистю!

Так, на все Божа воля. У всіх своя доля
чи карма.

Комусь — нагороди, комусь — підла
куля і тризна.

А мій ненароджений син заридає
пронизливо:

“Лише б це не дарма, татусю, лише б
це не дарма...!”

Наталя МАЗУР

Вдарили дзвони

*Пам'яті Небесної Сотні,
полеглої 19—20 лютого 2014 р. на Майдані*
Вдарили дзвони! Бентежно, нервово,
розлого!
Вдарили дзвони у болісно-лютий набат.
Відзвук сполоханим птахом полинув
до Бога,
Криком тривожним наповнивши
душі стократ.

Дзвони все били та били на білій дзвіниці.
Глух паламар, та видзвонював гучно, як міг.
Годі! Отямтеся! Кров — то таки ж не водиця!
Дзвони, немов заклинанали — благали усіх.

...В тата безсило котилися сльози рікою,
В грудях у матері бився розпачливий крик:
“Сину мій, сину! Синочку єдиний! Герою!
Ти для Вітчизни і матері був захисник...”

Дзвони дзвеніли, шаліли від крику і болю.
“Отче Правдивий Святий, що на небі єси,
Хай буде воля Твоя, — пронеслось над юрбою, —
Боже, почуй! Збережи нас, помилуй, спаси!”

Людмила ВЕСЕЛА

зима вже не юна
і що ж тут такого
вростає в бруківку
крилата дорога
зима що позначена
в колір червоний
мандрує країною
в зимних вагонах
в далекі степи
до загублених станцій
розвозить синів
у місця дислокацій
зима почорніє
стікаючи брудом
такі як були
вже ніколи не будем
мені звідси видно
все тлінне і вічне
усіх козаків
і хохлів позапічних
я тут не один —
побратимів доволі
нескореність Стуса
і біль Чорновола
...шкода тільки мам
що надривно кричали
щоби земляки
в їх дітей не стріляли...
учора вже дощик
весняний закрапав
а нині у серце
влучив мені снайпер

Олена ІЩУК,

Вставай, народе!

Майдан не спить! Майдан вирує!
Луганський український наш майдан!
Місцевій владі він свідомо декларує:
Ми — Україна, не діліте нас!
Не істеріть, не смійте нас лякати,
На цій землі ми українцями зросли,
І землі східні українські відірвати
Вам не дозволимо! Ви чуєте, кати?
Росія нам імперська не потрібна,
Тут Україна й запорозький дух козацтва,
Народ скандує: “Слава Україні!”,
У відповідь звучить: “Героям слава!”
Антимайданів більше не дозволим,
Донбас ганьбити Регіонам — зась!
Біжать бандити — чути запах волі!
Вставай, народе, вже прийшов твій час!
Майдан Луганська

Надія ПАВЛИШЕНА

Ми вже не ті... Майдан перекував
Нам волю, душі, зболені серця.
Ми здобули ту правду і вогонь,
З якими йдуть до самого кінця!

І кожне слово, сказане в борні,
То меч і суд для тих, хто не збагнув:
Ми ЛЮДИ вже, не бидло, не раби,
Народ, що волю у війні здобув!
сmt Піщанка, Вінниччина

Мирослав ЛЕВИЦЬКИЙ

Закінчення.
Поч. у ч. 14, 15 за 2014 р.

Учень сатани, або Писання про маленьку людину

На одному з польських сайтів я знайшов коментар, що, як свого часу застерігали Гітлера не починати війну, бо закінчить трагічно, так і тепер начебто застерігли Путіна, що розпочата авантюра закінчиться для нього трагедією. Чи справді це так?

У німецького ясновидця середини XX сторіччя Алойса Ірлмаера є запис: “У Росії спалахне нова революція, за якою настане громадянська війна. Вбитих буде так багато, що треба буде підбирати їх із вулиць”. І далі слова про нечувану жорстокість і страшні грабунки.

Коли точно настане той страшний час — не вказано, хоч записи інших провідців указують, що вже не далекий час нової революції у Росії. Ірлмаера важко запідозрити в тому, що він пророчив революцію у Росії з ідеологічних міркувань. Він не пхався до великої політики. До війни “сканував” кримінальні справи, які були не під силу поліції. У війні визначав точні місця падіння бомб під час нальотів на Німеччину, чим врятував багато життів. Після війни знаходив зниклих безвісти солдатів вермахту. І ці факти зафіксовані в німецькій енциклопедії.

У російському просторі головно ставку роблять на вже згадану Вангу (Вангелію Гуштерову). У “пророцтвах”, а насправді дикий антизахідній політичний риториці, яка крутиться на путінських телеканалах (як приклад наводжу фільм каналу НТВ 2013 року), світ ділиться на два табори-полуси. Табір добра і табір зла. Уособленням і водночас захисником табору добра, до якого автори фільму зараховують нинішню Сирію, є Росія, яку за її місію “порятунку добра” Господь має “нагородити” відродженням її минулої величі та слави, у сьвітій якій найближчі тисячі років перебуватиме світ. І це нібито сказала Ванга, хоч у фільмі є лише кілька її загальних фраз, прочитаних дикторкою, з яких нічого не випливає.

А уособленням табору зла, яке приречене на загибель, є США. Чи не те саме ми бачили у пропаганді Третього Рейху, який повинен був панувати тисячу років? І там також, посилюючись на ясновидців, говорилося, що місія Рейху — це втілення велінь Божих...

Окрім “проорокування” “табору добра”, у багатьох матеріалах, які викидають в інформаційний обіг, пророкується також об’єднання слов’янських держав і створення на їх основі нового СРСР. Наскільки це маразматична ідея, свідчить той факт, що в уста Ванги її тлумачі вклали страшні слова: “Болгарія увійде до складу Росії, бо без неї у Болгарії немає майбутнього”.

Якщо замахуватися, то на велике. Чому б “реставраторам імперій” не замахнутися на відбудову СРСР у колишній його формі? Спроба втягнути в новий СРСР колишні азійські республіки призвела б до непотрібного нині Росії загострення взаємин із Китаєм. Окрім цього, є низка “пророцтв”, що східні регіони Росії у недалекому майбутньому перейдуть під юрисдикцію Китаю. Проте і без “пророцтв” бачимо, що на сході Росії Китай утверджує свою економічну присутність. І на тлі тих

процесів із російського боку дедалі частіше лунають заяви про брак слов’янського елементу, який міг би стати живим щитом проти китайського наступу.

Та й із новим, слов’янським, СРСР не все так однозначно, як подають російські пропагандисти. Один із перших у колишньому СРСР тлумачів Ванги — російський письменник Валентин Сидоров. Він наводить її слова, що повернеться стара Росія і зватиметься, як за Сергія Радонезького (чернець із Московії, XIV століття). Хоча там і фігурує назва Русь, проте з історії відомо, що було це Московське князівство, яке в документах зазначене як Московія. У релігійному плані це була глуха провінція Київської митрополії. А в політичному — залежна від орди провінція. Звичайно, про це жодним словом не згадують у політичних “пророцтвах” та їхніх тлумаченнях. Натомість у них шалена ностальгія за колишньою “величчю”.

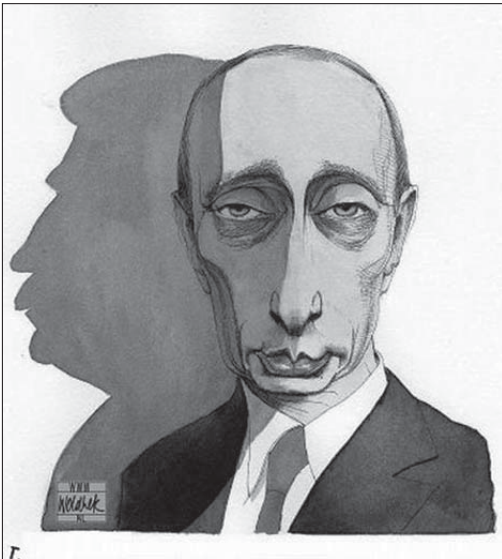
Один із провідних російських культурологів Ігор Яковенко (автор багатьох наукових видань про процеси в сучасній Росії), виходячи з реального стану справ, прогнозує швидкий розпад Росії та збереження російської державності в межах Московського царства Івана III. Вчений-культуролог не самотній у такому баченні майбутнього Росії.

Тут зверну увагу на ще один нюанс. В. Сидоров та інші автори слова Ванги про незнищенність слави Володимира (хрестителя Руси-України) прив’язують до Росії, наголошуючи на тому, що ніхто не зможе зупинити Росію...

Проте детально проаналізувавши ці слова, розуміємо, що це чергова російська фальшивка, спрямована на відродження духу імперії. Слова про незнищенність слави Володимира стосуються насамперед України, і в українському тлумаченні вони звучать так: “Все буде, як лід, і тільки одне залишиться — слава Володимира, слава Київської Руси. Занадто багато принесено в жертву. Ніхто не зможе зупинити Україну. Все змете вона зі свого шляху і не тільки збережеться, а й стане володарем світу... Україна понизиться і знову займе своє місце... В Україні народиться багато нових людей, які зуміють змінити світ”.

Хоч такі думки приємно читати українцеві, проте невідомо, чи взагалі вони були сказані, бо ніде, окрім Сидорова, більше не зустрічаються.

У Росії є чимало тверджень, що уся пропаганда про нову славу відновленої імперії — відчайдушна спроба відтягнути катастрофу самої Росії. Ліберальний російський публіцист Семен Новопрудський, якого передруковує закордонна преса з приводу позиції Росії та її істерики навколо України, написав: “Войовничий і патріотич-

ний імперіалізм — прямий шлях до знищення Росії та формування у світі ненависті до Росії”.

В іншому матеріалі про Росію (<http://mort-11.narod.ru/revolu.htm>) читаємо, що нинішній політичний та економічний стан Росії подібний до того, який був напередодні агонії СРСР, коли на тлі поглиблення кризи людей переконували, що їм живеться дедалі краще. Пропаганда сили, від якої ще здригнеться світ, була характерною ознакою падіння гітлерівського режиму. Автори доходять висновку, що ознакою кінця тоталітарного режиму є його нечуване вихвалення залежності від нього пресою. В Росії додається глибока моральна деградація духовенства, починаючи з перших осіб.

Свого часу поетеса Анна Ахматова зауважила, що роки 50-х ювілеїв Лермонтова завжди були роками потрясіння для Росії як кара за невинно пролиту кров. Ставляться риторичні запитання: чого чекати в 200-річчя від дня народження поета? Коли ж у людей закінчиться терпіння? Коли почнеться передбачений ясновидцями вибух?

Якщо дивитися на те, що нині демонструють головні російські канали, то складається враження, що за найближчої перспективи це буде неможливо. Проте і в аналітичних матеріалах, і в деяких пророцтвах зазначено, що це може статися швидше, ніж нам здається.

Про неминучість розпаду Росії на кілька самостійних утворень заявляють не лише представники ро-

сійської опозиції. На грузинському сайті IBERIANA-2 вміщено інформацію про аналітичну доповідь, підготовлену на замовлення Адміністрації Президента Росії Інститутом міжнародних відносин, у якій сказано, що Росія приречена на розпад щонайменше на 7 самостійних утворень. Процес розпаду повинен був початися у 2013 чи 2014 роках. Процес цей стане не тільки політико-економічною, а й гуманітарною катастрофою. Оскільки за основу аналітики про розпад Росії (його у російській Вікіпедії називають найочікуванішою подією другого десятиліття XXI століття) було взято цифри, то не стану ними завантажувати читачів. Проте у всіх матеріалах щодо розпаду наголошується, що його основою буде корупція. І доповідь Інституту міжнародних відносин про розпад СРСР, і постановка питання про бажання вийти зі складу Росії керівниками Сибіру та Карелії стосуються часу президентства Медведєва. Повернення до президентства в Росії Путіна з його ставкою на силу не дає жодних підстав припускати, що бажання звільнитися з полону корупції та безправ’я раптом зникло. Логіка вказує, що у час Путіна вибух і розпад не відкладаються, вони стануть страшнішими, ніж мали б бути без нього.

Російський політолог Станіслав Белковський, який також прогнозує розпад Росії (так, як і відбувався розпад СРСР), твердить, що посилення силового блоку, який в очах суспільного загалу уособлюється з владою, лише озлобляє народ проти влади. Кримська авантюра Путіна якщо й зменшила процес озлоблення, то лише на деякий час.

Якщо прислухатися до голосу віщих осіб (не Нострадамуса, на якому начебто базується Дугін), то Путіну відведена ганебна роль в історії Росії та світу.

В інтернеті є спогад письменника Олександра Рожінцева (на час його оприлюднення 2002 року він був членом редакційної ради альманаху “Православна Рать”) про зустріч із визнаним у Росії ясновидцем отцем Миколою Гур’яновим у вересні 1997

року. Одна з прочанок спробувала розпитати отця не про особисте, а про події в державі.

Він сказав, що після Єльцина Росією правитиме військовий. І додав дуже важливі слова: “Влада його буде поганою. Але вік його малий, і він сам також. Будуть гоніння на монахів і на церкву. Влада буде такою ж, як за комуністів і політбюро”.

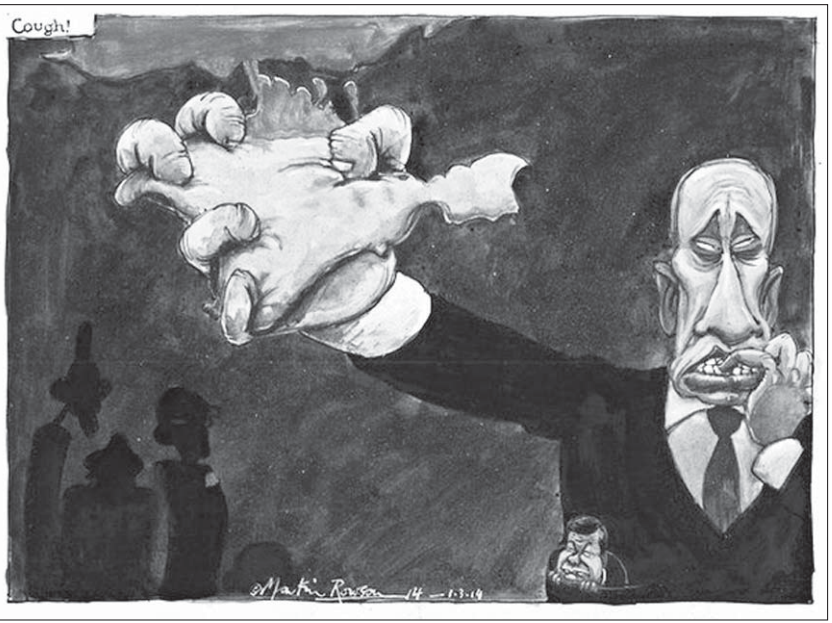
Звичайно, багато хто ці слова про час Путіна називає якщо не фальшивими, то такими, що не мають нічого спільного з дійсністю, бо Путін не військовий. Та й уже 15 рік він при владі, то який же це малий вік? І нові храми при ньому відкриваються!!!

Нині інтернет заповнений фотографіями Путіна в мундирі. У словах ясновидця не сказано про час перебування “військового” при владі. Сказано про погану владу та про малий вік, себто час правління Путіна буде таким, якого наступні покоління російського етносу будуть соромитися, а про нього намагатимуться не згадувати. Так як нині німці соромляться часу Гітлера. Немає жодної неправди й у словах про гоніння Церкви. З одного боку за Путіна начебто й відкриваються нові храми, проте за нього посилюється гоніння на інославно, розправляються з тими, хто не хоче миритися, що нині в російській церкві дедалі більше фальші й блуду, а замість служіння ближньому пакує жага розкоші. І при церковних призначеннях політики відіграють не останню роль. Так як це було при політбюро...

І це не всі з ясновачень, які отожднюють із Путіним. Увагу привертає пророцтво, авторство якого приписують московському монаху Василію Блаженному з XVI століття (в енциклопедії він фігурує як Василь Юродивий). У ньому сказано: “Прийде “титан Борис”, він піде так, що ніхто цього не чекатиме, залишивши після себе безліч нерозв’язаних загадок. Потім Росією буде правити “маленька людина з чорним обличчям, що сидить на плечах велетня” (у ті часи “чернолицими” називали шпигунів, розвідників). Після нього настане правління десяти царів на годину”.

Тут для мене багато загадок, бо ж слова про “маленьку людину з чорним обличчям, після якої буде десять царів на годину” приписують і іншим авторам того часу. А в інших матеріалах про Василя Блаженного йому приписують слова, що в час правління “маленької людини з чорним обличчям, яка буде напівлісою” почнеться третя Таврійська війна з півмісяцем.

Із цього можна зробити висновок: якщо це правда, то дуже заплутана. А якщо містифікація, то вона не стосується путінських часів. Адже всі характеристики Путіна в тому пророцтві для нього нищівні. Тут є одна цікава деталь, яка доводить, що Путін, як Гітлер, будує свою політику на пророцтвах, порадах ясновидців. 2012 року під час президентських виборів був дуже жорстокий виборчий ролик на підтримку Путіна. У ньому ставилося питання руба: “Або Путін, або десять царів на годину й руїна”...

Дмитро ПАВЛИЧКО

1959 року, у Відні, на все-світньому молодіжному фестивалі, організованому Москвою, я, член української радянської делегації, не міг приховати свого радісного настрою від агента КДБ, який відверто стежив за мною і носив на своєму одутловатому лиці маску незадоволення буквально всім, що потрапляло йому на очі у місті, яке сяяло багатством, елегантністю і красою. Мабуть, я повинен був так само демонструвати байдужість до всього побаченого, таку собі ідеологічну зверхність до жакливого капіталізму, як це належало громадянину найшасливішої у світі країни. Але мені не вдавалося грати засмученого. Я тішився Віднем, і не тільки тим, що був перед очима, а й тим, що зринав з моєї начитаної уяви як історичний центр освітнього, духовного і державницького поступу в житті галичан та буковинців. Я ходив по Рінгштрассе й мені здавалося, що я чую десь поруч відлуння кроків Івана Франка.

Я згадав, що Відень увійшов у мою ще дитячу свідомість із оповідань мого батька. Йому було двадцять літ, коли він, мобілізований на війну 1916 року, проходив муштру в третьому полку кавалерії, розташованому в містечку Грос-Енцисдорфі, за два кроки, як казав батько, від австрійської столиці. Там він навчався чистити до блиску й сідлати насамперед не свого, а офіцерського іноходця білої масті. Він був ад’ютантом, тобто слугою капітана, й пуцером (чистильником) його коня. А перед тим конем подивований його красою і чистотою зупинявся на оглядинах полку сам цісар Франц-Йосиф. Мій батько виїжджав кінно зі своїм господарем до Відня, до родичів капітана. Капітан зіскакував з коня, віддавав вудила ад’ютантові, йшов додому, а пуцер прив’язував румаки на спеціальній стоянці та йшов на три години оглядати місто.

Не любив капітан мого батька. Бив його нагайкою за найменшу нечіткість у виконанні наказу. За спізнення на одну хвилину, за калічену німецьку мову, за звертання до коней українською мовою міг ударити кулаком у лице. Коли мої стопчатівські земляки 1941 року збиралися вітати офіцерів німецької армії в нашому селі, батько заборонив моїм старшим братам брати участь у тій ганебній церемонії. Мій тато гарячкував: “То не люди, а звірі до нас ідуть!” Австрійців мій батько від німців не відрізняв. Але Відень любив.

Він розповідав мені про велетенську церкву в центрі Відня, де поміщалося, як він казав, тисячі народу. Там батько мій молився. На колінах молився. Його полк готували на фронт. Вчили пробивати пікою мішок із піском, відрубувати шаблем, немов тяжким тесаком, грубу галузку від стовбура деревини.

— Бог мене у Відні вислухав, — казав мій тато. — Я в першому бою здався російським козакам і серед них зустрівся з українськими хлопцями. Потім воював за Україну. Знов молився, але вже в окопах, дивився вгору, а на небесах бачив різними кольорами мальовані вікна віденського собору. Там мене почув Бог і склепіння тієї церкви було завжди наді мною.

Батько

Згадуючи батька, я ходив біля собору святого Штефана, оглядався, начебто шукав його у юрмищі фестивальної молоді, але з жахом запримітив там свого янгола-хранителя з КДБ. Цей тайняк не впав на мене з віденського неба. Він знайшов мене у Москві, в готелі, коли я вже збирався їхати на вокзал, до потягу, в котрому вся делегація видатних комсомольців, очолена партійними бонзами, полковниками і генералами в цивільному, відправлялася до Австрії. Він представився.

— Пробачте! Я з Києва. Я з органів. Мені доручено доглядати вас у Відні.

Я захолов.

— Доглядати? Що це означає?

— Бути коло вас. Допомогати при потребі.

— Допомогати? Як? Навіщо?

— Нам відомо, що з Канади на фестивалі будуть ваші давні колеги з Коломийської гімназії. Знають вас. Щось їх приваблює у вашій поезії. Націоналісти. Було б добре, щоб ви не бачилися з ними. А якщо буде запланована зустріч, дасте мені знати, я житиму в тому ж готелі, де й ви будете...

— Дати знати? Ні! Я співпрацювати з органами не буду. До поїзда я не піду. Заявлю своєму начальству, що я залишаюся у Москві. Іду не до Відня, а до Львова.

Мій гість розгубився. Його очі то згасали, то засвічувалися, як семафори. Usta його відкрилися й застигли в стані розхиле-ності. Я дивився на його зуби й побачив, що вони ростуть, ростуть на очах. Переді мною сидів упир, здивований тим, що я наважився заперечити йому.

— Ви мене не так зрозуміли. Я прийшов сказати, що я буду у Відні, що приходитиму на ваші зустрічі з канадськими українцями. Я кажу вам це для того, щоб ви були обережними в дискусіях з ними. Вони вважають, що українська мова в Україні пригноблена, а ви знаєте, що це не так.

— Але ж я говорив про це у Львові! Це ж так!

— То була ваша помилка. Вас послали на фестиваль, щоб ви свої помилкові погляди виправили. Подумайте, з Відня вам треба повертатися додому.

— Це так. Я не збираюся з Відня тікати в Канаду, але також не збираюся допомагати вам як співробітнику органів.

— Добре, добре, заспокойтеся!

Я в душі тремтів, але назовні кожна жилка моя зберігала спокій. Я не показував кадебістові, що боюся його.

— Скажіть, будь ласка, звідки ви родом? Як вас звати? Назвіть мені своє прізвище!

— Я — ваш земляк. З Коломийщини.

— А назвіть мені села між Коломиєю і Снятином!

Він замовчав, ніби не почув мене. Жовна заграли на його обличчі, зуби знов почали рости, уста розчинилися і тут же зішлись, обернулися в ледь помітну, ніби ножем накреслену

червону риску на розгніваному лиці...

А тепер той кадебешник тут, у цьому ж готелі, де я живу. Він щодня надранком заходить до мене крадки. Мене дратують його візити, його розпити, його зухвала поведінка, його вид із зубами, що ростуть, як тільки він розкриє рота. Я вирішую збутися, спекатися, звільнитися від нього. Знаходжу в готелі номери, де поселені московські керівники комсомолу, дізнаюся, де живе полковник у цивільному, прошу його, щоб од мене забрали наглядача, який зриває мені зустрічі з австрійською молоддю, лякає мене, не відстає ні на мить од мене.

Допомогло. Землячок із Коломийщини вже не стукає щоранку в двері мого номера, але на різних зустрічах і концертах я його зустрічаю. Він відвертається од мене, ніби від незнайомого, але усвідомлення того, що він тепер ходить за мною назирці скритно, мучить мене ще більше.

І в такому стані наляку будить мене одного ранку напівсонного телефонний дзвінок. У слухавці рідний голос Ераста! Це він! Мій друг Ераст із Коломийської гімназії! Не вірю, але чую, він! Наша розмова триває три секунди.

— Я чекаю тебе сьогодні біля пам’ятника Моцарту о сьомій увечір.

Ераст говорить майже пошепки, а я кричу.

— Буду!

Ми зустрічаємося. Ераст, здається мені, зовсім не змінився. Його лагідне, аристократичне обличчя сяє давнім, щасливим усміхом. Ми дружили, сиділи в класі на одній, останній лавці, читали націоналістичні газети “Ідею”, “Чин”, грали на подвір’ї “у два вогні” з м’ячем, їздили, як шалені, на ковзанах по зимових коломиєських вулицях. Нам було по дванадцять, як познайомились, а в п’ятнадцять ми розійшлися. Він з батьками автом — на Захід, а я з татом на санях до свого села.

Часу на спогади нема.

— Ерасте, за мною стежать. Нічого від тебе не можу взяти, нічого тобі й дати не можу. Тішуся, що ти є!

— Друже мій, квиток на літак до Канади, приготований для тебе, в моїм готелі. Тікай. Посольство Канади залагодить усі проблеми з твоїм переходом через кордон Австрії. Тікай! У Торонто ждуть тебе твої товариші Аскольд і Ярослав. Тікай! Жде Таня Могилиницька. Тікай!

Він подає мені візитку.

— Тут маєш на звороті рукою написаний мій віденський телефон! Дзвони!

Ераст відходить, а я, ніби засліплений блискавкою його слів, довго стою, пробуваю йти, але наткнувся, як незрячий, на якусь людину, спинаюся: “Forgive me!” — кажу чомусь по-англійськи й плетуся до собору святого Штефана.

У кулаці тримаю Ерастову візитку. Кілька разів перебігаю очима номер його телефону. Запам’ятовую його, але візитку

не викидаю. Поводжуся, як піймана на злочинному ділі перелякана людина. Мені здається, що мій земляк із органів усе чув і все бачив. Я зайшов до храму, а слово “Тікай” гуде й гримить в органі. Я падаю на коліна: “Тату, скажіть мені, що робити!”

В ту мить з’явився голос мого батька коло мене. Молодий голос. Притишений батьків баритон був так близько від мене, що, здавалося, я міг доторкнутися його рукою.

— Не слухай Ераста! Подумай про своїх дітей, про дружину. Що з ними буде, якщо ти покинеш їх? На чужині ти служитимеш чужій землі і чужій мові. Душу свою ти не візьмеш із собою до Канади. Вона осиротіє. Житиме твоїм дитинством. На чужині ти будеш битий нагайкою за те, що не зумів пристосуватися до норів і життя твого пана і зверхника!

Того вечора я не зателефонував до Ераста. І на другий день не подзвонив. Я подумав, що він зрозуміє моє мовчання як відмову од закликів тікати.

Першим і самотнім за дві години до відправлення спеціального поїзду “Відень—Москва” я зайшов до київського вагону, де мала розміститися українська група фестивальників. Натомлений переживаннями останніх днів, я заснув у своєму купе. За дві години мій приятель Юрко, молодий прозаїк із Києва, побачив мене сплячого й почав радісно гукати: “Він тут! Він спить! Вставай! Там на пероні ждуть тебе й перемивають кісточки твої!” А далі він розповів, як мої колеги лаяли мене, називали втікачем і зрадником... Вони кричали: “Не треба було брати його на фестиваль! То не радянська людина! На зустрічах з націоналістами він торочив одне і те ж — на Донбасі нема вже української мови! Він грає комуніста, але дихає ненавистю до радянської влади й російської мови! Шукайте його в Канаді! Не ждіть, він уже летить за океан!”

Коли всі крикуни дізналися, що я першим зайшов до потягу, настала у вагоні страшна тиша. Страшна для мене, бо я вперше довідався, що серед українських учасників фестивалю, крім Юрка, нема жодного, кому я хотів би подати руку...

Минуло двадцять років. Мій батько ще жив. Я кожного року приїжджав до нього з Києва на Різдво, але ніколи не розповідав йому про своє перебування у Відні. Навіщо йому знати, думав я, що мене аж так тяжко ненавиділи й досі ненавидять чекісти. Але батькового останнього Різдва я все йому розповів.

— Чув я вас, тату, у соборі святого Штефана. Ви наказали мені не втікати з України на чужину. Я вас послушав.

— А не треба було слухати! Ти в Канаді жив би, як людина. Ти написав би значно більше правдивих творів. Ти написав і тут одну пісню, яку знає вся Україна, але того замало. Твоя душа, як покинута твоя дитина, боліла б тебе більше й більше бачила б вона вільними, не зав’язаними червоною хусткою очима. Якби ти був не послушав мене, не ламав би сам собі хребта перед тими, в кого зуби ростуть, як тільки вони відкривають уста.

— Та не бив я, тату, дуже низьких поклонів перед ними, не ламав своєї правди!

— Ламав, сину. В одній статті ти зобразив мене правдиво, а в іншій неправдиво. Пам’ятаєш, як німці прийшли, я наказав твоїм братам не йти на дорогу, не ставати під замаху смеречиною вітальну арку. Не вклонялися окупантам. Але в другій статті ти написав, ніби я у вересні 1939 року вітав більшовиків до тички прив’язаним дівочим червоним фартушком. А я тоді вийшов на дорогу із синьо-жовтим прапором! Не треба було слухати мене, битого австрійською нагайкою!

25.II.2013

Володимир ПОРТЯНКО,
заслужений працівник культури
України

Кирило-Мефодіївське братство

Наприкінці травня 1845 р., після закінчення Академії художеств, Т. Г. Шевченко знову приїздить у Київ. Тут він стає співробітником Археологічної комісії.

На початку 1846 р. серед демократичної інтелігенції Києва, що гуртувалася навколо університету, виникає таємна політична організація — Кирило-Мефодіївське товариство, — діяльність якої була спрямована проти самодержавно-кріпосного ладу.

Організаторами товариства були вихованець Дерптського університету М. І. Гулак, що служив на той час у канцелярії київського генерал-губернатора, історик М. І. Костомаров і студент університету В. М. Білозерський. Гулак і Білозерський встигли вже залучити до товариства кількох членів, переважно студентів: Оп. Марковича, Ол. Навроцького, Ю. Андрузького, Ів. Посяду, Дм. Пальчикова й інших. Костомаров спочатку мріяв про організацію суто наукового легального слов'янського товариства, але згодом, під впливом товаришів, став навіть автором найважливіших ідеологічних документів Братства — його “Статуту”, “Правил”, прокламацій та агітаційного твору “Книги биття українського народу”. Не можна твердити, що всі ці твори існували вже тоді, коли Шевченко пізнав Костомарова. Можна навіть із певністю сказати, що більша частина “Книги биття” (її друга, українська половина) постала вже при знайомстві Костомарова з Шевченком, настільки в ній позначився вплив Шевченкової музи.

Головні постулати статуту Братства:

1. Духовне й політичне з'єднання слов'ян — це справжнє їхнє призначення, до якого вони повинні простувати.
2. При з'єднанні кожне слов'янське плем'я повинне мати свою самостійність.
3. Кожне плем'я повинне мати народний уряд і зберігати повну рівність громадян щодо їхнього походження, християнських віросповідань і становища.
4. Уряд, законодавство, право власності й освіта в усіх слов'ян повинні ґрунтуватися на християнській релігії.
5. При такій рівності освіта й чиста моральність повинні служити умовою участі в уряді.
6. Повинен існувати спільний слов'янський конгрес із представників усіх племен.

Шевченка під час організації товариства не було в Києві: за завданням Археологічної комісії він перебував у відрядженні.

У квітні 1846 р. Шевченко повернувся до Києва і приєднався до Кирило-Мефодіївського товариства. “Коли я, — згадував пізніше Костомаров, — розповів Шевченкові про існування товариства, він відразу виявив готовність пристати до нього, але поставився до його ідей з великою задикуватістю і крайньою нетерпимістю, що призвело до багатьох суперечок між мною і Шевченком. Він прочитав мені деякі з невиданих своїх творів, які цілком захопили мене. Особливо сильне враження справив на мене “Сон”, невидана антицензурна

Замість весілля — каземат

5 квітня 1847 року Тараса Шевченка було заарештовано. І в 200-ту річницю від дня його народження варто розповісти про це детальніше. Для цього я використаю книги: “Жизнь и произведения Тараса Шевченка” составил М. К. Чалый (Київ. Типографія К. Н. Милевського, Крещатикъ, домъ Зейделя. 1882), “Життя Тараса Шевченка” автор Павло Зайцев (Париж—Нью-Йорк—Мюнхен. 1955), “Тарас Шевченко і Київський університет” автор М. П. Рудько (Видавництво Київського університету. 1959).

поема Шевченка. Я читав і перечитував її цілу ніч і був у справжньому захваті”.

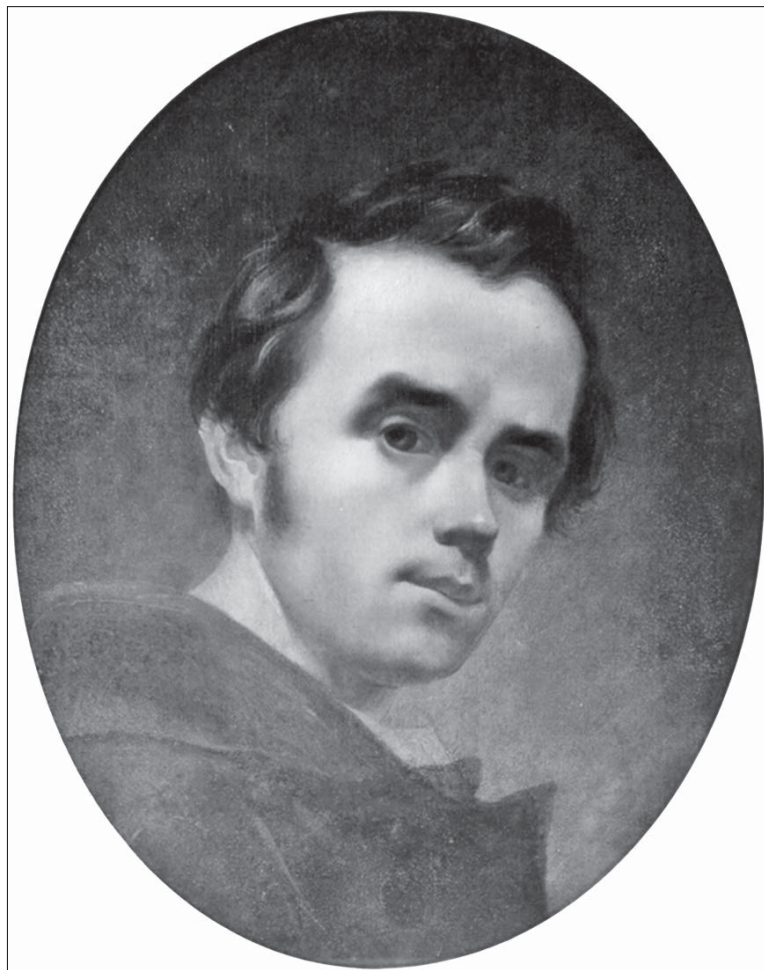
На Чернігівщині

Кінець січня, лютий і березень 1847 року Шевченко провів на Чернігівщині. По Кулішевому весіллі ще гостював деякий час у щасливих молодих, потім перебував в околицях Борзни, то у В. Забілі, то у нових своїх знайомих — у Миколи Даниловича Білозерського, українського історика-аматора, в його Миколаївці, або у Средьбоських у Сороці. Малював там портрети. Усіх він чарував тоді мистецьким виконанням українських пісень.

Арешт на Дніпрі

Закінчивши портрет Кейкуатової — шедевр малярства першої половини XIX століття, Шевченко на початку квітня вирушив звідти до Києва: поспішав на весілля Костомарова, у якого, як недавно у Куліша, теж мав бути за боярина. На станції в Броварах перевдягся у фрак, але коли дніпровський паром причалив до київського берега, Шевченка заарештувала поліція, що вже чекала на березі.

Сталося це 5 квітня 1847 року. У поетовій валізці знайшли, крім шістьох портфелів з рисунками, багато віршів, листів і різних паперів. Розглянувши їх, губер-

Тарас вирішив провести Великодні свята в Седневі. Тут він багато малював і писав. За чотири версти від Седнева, в селі Бігачі, мешкав поміщик грузинський князь Кейкуатов, одружений з дочкою Платона Лукашевича Лисаветою, що її Шевченко пізнав ще 1843 року у Репніних. Діставши замовлення на портрет княгині, Шевченко їздив до Бігача на сеанси. Іноді разом із ним їздив і А. Лизогуб. Бувало, що Шевченко залишався там ночувати. У таких випадках він проводив вечір у товаристві службовців князівської економії, захоплюючи всіх своїми цікавими оповіданнями, особливо гумористичними. “Привітний і говіркий з людьми простими, Шевченко не любив довго бути з панями й унікав князівських світлиць, хоч його й часто туди запрошували”.

У Седневі багато писав і малював. Уранці, коли була погода, гуляв по селу. Вечорами відбувалися інтимні концерти, і Шевченко часто співав. Тут він пробув аж до 4 квітня.

Тарас писав до “III Відділу Власної Його Величності Канцелярії”: “Серед паперів його знайдено рукописну книгу з віршами його творчості (в доданому описі докладніше: “Книга писаних віршів під заголовком “Три літа”), з них деякі — бунтівничого й злочинного змісту”.

У Петербург і Оренбург

Губернатор знайдені у поета вірші, а також приватне листування переслав до Петербурга разом із заарештованим їхнім власником і автором. 6 квітня Шевченко під ескортом офіцера поліції Грішкова та жандарма виїхав із Києва, провівши в київському арешті тільки одну ніч.

Лише на одинадцятий день — 17 квітня — поет зі своїми конвоїрами під'їхав до славного на всю Росію петербурзького “здання у Цепного моста”, де не тільки містився штаб корпусу жандармів та “III (секретний) Відділ Власної Його Величності Канцелярії”, а й каземати для арештованих, що над ними велося слідство.

Приводом до арешту Шевченка був донос студента Олексія Петрова про існування в Києві таємного політичного товариства. Оселившись 1 листопада 1846 року в одному домі з Миколою Гулаком, Петров підслуховував розмови Гулакових гостей, членів Братства св. Кирила й Мефодія. По-знайомившись потім із Гулаком і прикинувшись республіканцем, Петров здобув собі довір'я Гулака, який познайомив його з літературою Братства і прочитав йому чотири поезії Шевченка, що їх змістом, як писав Петров у доносі, були “виразно протизаконні думки”. На допиті, що зробив йому помічник куратора М. Юзефович, Петров коротко передав зміст Шевченкової комедії “Сон” та “Послання до земляків”, ствердивши, що в першому творі Шевченко “найгострішими словами викидає свою ненависть на царську фамілію”, а в другому “намагається спонукати українців до повстання”.

Жандарми приступили до ретельного студіювання Шевченкових творів. Передусім сам помічник шефа жандармів ген. Л. В. Дубельт переглянув уже друковані твори Шевченка і дійшов висновку, що Шевченко і в тих творах “все йде вибраним напрямком: невпинно нарікає на страждання України в сучасному її становищі: хоче збудити ненависть до панування росіяні, згадуючи давню свободу, подвиги і славу козаків, закидає сучасному (українському) поколінню байдужість”, а урядовці III Відділу занотували ще 10 квітня, що в заборонених у Білозерського недрукованих віршах Шевченка “оповідається про страждання, проливу кров, ланцюги, кнут, про Сибір тощо; вони повні ненависти до уряду і, мабуть, написані з тією самою метою посягати в народі на задоволення з влади”.

17 квітня офіцер поліції Грішков привіз до III Відділу Шевченка, і жандарми, зробивши того самого дня перший допит, наказали йому відповідати письмово на поставлені запитання.

У кінці травня жандармське слідство було закінчене, і гр. Орлов подав Миколі I “доклад” із висновками про роль кожного з обвинувачених, зазначаючи й ту кару, що їй, на його думку, треба кожного з них піддати. Про Шевченка написав так:

“...Цей мистець, замість того, щоб вічно плекати благодійні почуття до осіб Августійшої Фамілії, що зволіли викупити його з кріпацтва, складав українською мовою вірші найбільш бунтівничого змісту. У них він то плакав над вигаданим поневоленням і нещастям України, то проголошував славу гетьманського правління й давню вільність козацтва, то з неймовірним зухвальством виливав наклепи й жовч на Осіб Імператорського Дому, забуваючи в них особистих своїх добродієв. Поза тим, що все заборонене притягає молодь і людей із слабим характером, Шевченко набув серед своїх друзів славу знаменитого українського письмен-

ника, а тому вірші його подвійно шкідливі й небезпечні. З улюбленими (його) віршами на Україні могли посягати і згодом закоренитися думки про вигадане блаженство часів гетьманщини, проте, що буде щастям повернути ці часи, і про можливість існування України як окремої держави.

Зуваги на ту надзвичайну пошану, що її мали й особисто до Шевченка, і до його поетичних творів усі україно-слов'янисті, спочатку здавалося, що він міг бути якщо не активною серед них особою, то знаряддям, яке хотіли вони використати для своїх задумів, але з одного боку ці задуми не були такі важливі, як це уявлялося на перший погляд, а з другого й Шевченко почав писати свої бунтівничі вірші ще від 1837 року, коли слов'янські ідеї не займали київських учених; так само й ціла справа доводить, що Шевченко не належав до Українсько-Слов'янського Товариства і діяв окремо, захоплюючись власним зіснуттям. Проте з огляду на бунтівничий дух і зухвальство, що виходять за всякі межі, треба визначити його за одного з найважливіших злочинців”.

З огляду “на міцну будову тіла”, що її мав Шевченко, гр. Орлов пропонував цареві віддати поета на службу в військо — в далекому окремому Оренбурзькому Корпусі “з правом вислуги”. Цар Микола власноручно дописав на докладі Орлова: “Під найсуворіший нагляд, з заборонаю писати й малювати”.

30 травня гр. Орлов і ген. Дубельт, зібравши братчиків в одній залі, оголосили їм царські присуди. Кара, визначена царем Шевченкові, була найтяжчою. Страшний присуд над собою Шевченко “вислухав із непорушним спокоєм” і навіть спромігся запитати Дубельта, чи вільно йому буде писати листи до знайомих, на що дістав позитивну відповідь. Того ж дня Шевченка перевели до військового арешту, й тоді ж він написав там одну з найсильніших речей — “Понад полем іде”.

Свій реферат цареві про справу кирило-мефодіївців граф Орлов закінчив висловленням певності, що щасливе своєчасне розкриття цієї справи “безсумнівно, на десятки літ зміцнить на Україні спокій, що міг там бути порушений”.

30 травня до III Відділу під'їхала карета, до якої жандарми посадили Шевченка, щоб передати його в розпорядження військового міністра. Того дня генерал В. Адлерберг як начальник інспекторського департаменту військового міністерства повідомив гр. Орлову, що зробив уже розпорядження вислати Шевченка в супроводі фельд'єгера до командира Окремого Оренбурзького Корпусу.

Провівши одну ніч у військовому арешті, другого дня, 31 травня, точно опівдні, поет у супроводі фельд'єгера Відлера виїхав із Петербурга. 2110 верст відділяли Оренбург од столиці. За тодішнім звичаєм, фельд'єгер, що віз державного злочинця на місце кари, не мав права ніде затримуватися. Усе життя пам'ятав поет цю подорож. Фельд'єгер Відлер мав залізне здоров'я, але мав його також і “державний злочинець”: рівно за вісім із половиною днів — 8 червня вночі — кибітка з Шевченком спинилася перед будинком штабу корпусу в Оренбурзі.

Володимир САПОН,
м. Чернівці

Наприкінці 1970-х років, захопившись життєписом російського вченого Платона Яковича Гамалії (1766—1817), я не сподівався, що з часом нитка пошуку приведе мене до творчості Тараса Шевченка, відкриється невідома її сторінка. Але вже тоді постать ученого асоціювалася у моїй уяві з відомим із дитячих літ Тарасовим Гамалією:

*Наш отаман Гамалія,
Отаман завзятий,
Забрав хлопців та й поїхав
По морю гуляти,
По морю гуляти,
Слави добувати,
Із турецької неволі
Братів визволяти...*

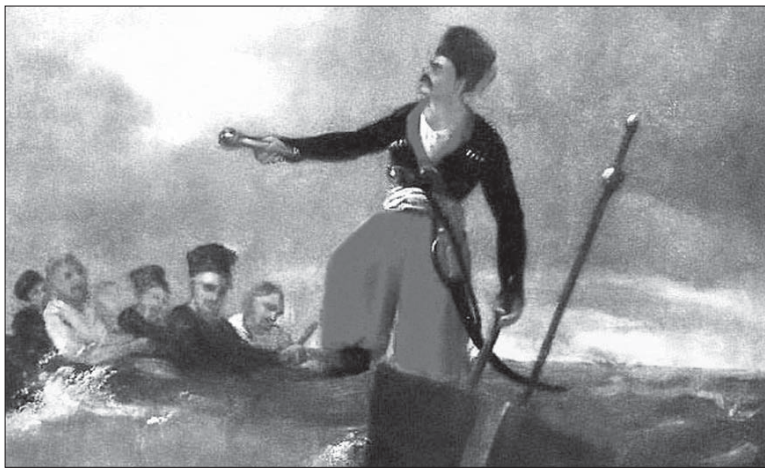
Хто ж він, Шевченків Гамалія? Даремно заглядав до коментарів поеми, там вказано однозначно: особа не історична, а узагальнений образ.

Платон Гамалія у чотирнадцять літ вступив до Петербурзького морського кадетського корпусу, вже маючи ґрунтовні й різнобічні знання, здобуті в Київській академії. Навчався легко і вже через рік отримав звання капрала, а ще через рік йому неабияк пощастило: у складі російської ескадри на кораблі “Победоносец” вирушив у Середземне море. Юрій Косач у своєму романі “Володарка Понтиди” серед російських офіцерів, які в Італії брали участь в арешті відомої княжни Тараканової, згадує і Гамалію.

Як підрахував його біограф Олександр Андреев, протягом десяти років Платон Гамалія здійснив “дев’ять шестимісячних кампаній (з якірними стоянками)”, тобто близько п’яти літ провів безпосередньо на морі. Неодноразово брав участь у бойових діях у війні зі Швецією, перебуваючи на командних посадах. Валентин Пікуль у романі “Фаворит”, змальовуючи Еландський бій, називає капітан-лейтенанта Гамалію “кращим астрономом флоту”.

Після десятилітньої морської служби Гамалія повністю присвятив своє життя науці. Обіймаючи посаду інспектора морського кадетського корпусу, він поставив собі за мету докорінно змінити старі програми навчання, створи-

«Наш отаман Гамалія...»

Т. Шевченко, В. Ткаченко. Гамалія. 1842

ти найбільш повні й сучасні курси основних дисциплін. Він розробив фундаментальні праці з теорії морського мистецтва та практики судноплавства, уклав астрономічні таблиці для мореплавців, розробив теорію ахроматичних труб, написав історію оптики тощо.

Внесок Гамалії в науку мореплавства можна порівняти з подвижницькою працею його ровесника Миколи Карамзіна зі створення першої російської історії. Всі російські моряки, від мічмана до адмірала, вчені-гідрографи, кораблебудівники першої половини XIX століття — років великих географічних відкриттів — так чи інакше були учнями капітан-командора Платона Гамалії.

Дивує працездатність ученого. Як засвідчили сучасники, весь свій час він віддавав книгам — найкращим друзям у самотньому житті. Він чудово знав не тільки точні науки, а й історію, світову художню літературу, більшість творів якої читав мовами оригіналів.

Він був почесним членом Імператорської академії наук і обов’язковим членом Державного адміралтейського департаменту, дійсним членом Російської академії наук, де замінив по смерті відомого письменника Михайла Хераскова.

Серед праць Гамалії відокремлено стоїть “Мова про науки” — своєрідний зразок громадянської публіцистики. На початку її автор цитує відомі слова Михайла Ломоносова — “науки юношей пи-

тають”, а далі розмірковує про користь книг наукових, історичних і, зокрібно, художніх творів. Останнім надає особливого значення, радить своїм учням читати Ломоносова, Сумарокова, Державіна, Хераскова, а також Расіна, Лафонтена, Буало, Вольтера, Корнеля.

У сорок з гаком років хворий Платон Гамалія переїхав у село Лисогори Борзнянського повіту — нині це Ічнянський район Чернігівщини. Тут він і похований. Довгий час нашим сучасникам не була відома навіть могила вченого. Лише сорок літ тому її вдалося віднайти. З ініціативи студентів Миколаївського кораблебудівного технікуму на ній встановлено оригінальний пам’ятник-стелу у вигляді вітрила на постаменті, на меморіальній таблиці напис: “Видатному вченому-академіку Гамалії Платону Яковичу (1766—1817) від вдячних нащадків”.

Близько до розгадки історичного образу козацького ватажка у поемі Тараса Шевченка “Гамалія” підійшов Мечислав Гаско у своїй книжці “Пошуки і знахідки”, яка побачила світ у Києві 1990 року. Він припустив, що фабула поеми спирається на життя або перекази якогось сучасного Шевченкові Гамалії. Невтомний дослідник життєпису Кобзаря Мечислав Едмундович проаналізував шляхи можливо-

го знайомства Тараса Григоровича з морськими офіцерами і зупинився на особі Якова Олексійовича Гамалії, начальника канцелярії генерал-

штабляка головного медичного управління Військово-морського міністерства, і підтвердив його знайомство з Шевченком участю останнього у драматичному гуртку медико-хірургічної академії.

“Навряд чи зв’язок Тараса Григоровича з цією військово-науковою установою міг би здійснити без сприяння медичного управління Морського міністерства, співробітником якого був Яків Олексійович”, — пише Мечислав Гаско. — ...Здається ймовірним, що родинні перекази заступника столоначальника канцелярії генерал-штабляка про якогось із предків могли надихнути романтично тоді настроєного Тараса Григоровича на написання “Гамалії” у формі поеми та олійної картини, де втілено постать Якова Олексійовича”.

Нагадаємо, що, за свідченням відомого українського історика-археолога й етнографа Володимира Антоновича, згадана картина (датована 1842—1843 роками) намальована Шевченком і подарована Федоту Ткаченкові, який згодом передарував її Антоновичу. Авторство картини приписують Шевченкові й Ткаченкові.

Більше того, Мечислав Гаско доходить висновку, що 1842 року Тарас Шевченко здійснив подорож Балтійським морем “у Шведчину й Датчину” (про що він писав у листі до Пилипа Корольова) на військовому пароплаві за сприяння Якова Гамалії і на знак подяки своєму приятелю написав безпосередньо на пароплаві поему “Гамалія”.

То хто ж із далеких предків Якова Олексійовича Гамалії міг надихнути Тараса Григоровича на створення поеми та картини?

Здається, вичерпну відповідь на це питання дає родовід Платона Гамалії. У його біографії, вміщеній у “Записках Гидрографического департамента Морского министерства” за 1848 рік, згадується сімейна легенда роду Гамалій. Започаткований він збіднілими польськими шляхтичами Григорієм та Андрієм Висоцькими, які стали на бік Богдана Хмельницького і заслужили прихильність гетьмана, за що перший з

них був призначений у посольство до Стамбула. Григорій одразу впав в око своєю кремезною статуєю турецькому султану і той назвав його гамалем, чи на наш лад “гамалією”, тобто високим, кремезним, сильним. Мабуть, гоноровитому шляхтичу прізвисько з уст султана припало до душі — отож і стали брати Висоцькі Гамаліями. Так свідчить легенда.

Отож не погодимося з твердженням Мечислава Гаска, що у документальних джерелах і народному епосі немає жодної згадки про Гамалію і його поїздку до Стамбула. Виявляється, є не тільки легенда, а й документальне підтвердження — шоправда, про пізнішу поїздку до Туреччини. У “Літописі Самовидця” під роком 1668-м мовиться, що гетьман Брюховецький “...послов своїх вислав Григорію Гамалію і Лаврентію канцеляристу на Білгород, до Цариграда, до царя турецького...”.

Чи не цю легенду почув від Якова Олексійовича Гамалії Тарас Шевченко, чи не знав він її детальніше? Завважимо, що козацький дипломат Григорій Гамалія мав, очевидно, у Стамбулі, крім інших турбот, також перемовини з турецьким урядом про повернення полонених співвітчизників і, мабуть, не безуспішні, за що й мав славу визволителя. Зрештою, на картині Тараса Шевченка і Федота Ткаченка бачимо його з сувоєм паперу в руці, що ще раз характеризує Гамалію як дипломата.

Ось, здається, і вся розгадка Шевченкового Гамалії.

Побіжно про подальшу долю братів Висоцьких-Гамалій. Від шістдесятих років XVII століття Григорія бачимо лубенським полковником, знаємо, що він був бездітним. Андрій значиться певний час генеральним осавулом. Солідні посади у козацькому війську обіймали і його нащадки. Правнук його, тобто батько Платона Яків Гамалія — бунчуковий товариш, а по створенні губернії — колезький асесор, засідатель земського суду в Чернігові, городничий у Пирятині. У його родовому маєтку в Милютинцях біля Пирятину і народився Платон.

(Розділ з нової книги відомого чернігівського краєзнавця, письменника, журналіста “Меди і полини історії”).

Христина БЕРЕГОВСЬКА,
мистецтвознавець,
Афіни-Львів

200-літній ювілей Т. Г. Шевченка у різних кутках землі вшановують по-різному.

У грецькій пресі є чимало згадок про нашого генія-ювіляра. Так, у газеті “Skaí Patras”, у рубриці “Культура” за 9.03.14. прокоментовано: “Твори Шевченка розглядаються як основа української літератури і багато в чому й сучасної української мови”.

А в газеті КАΘΗΜΕΡΙΝΗ за 10.03.14. опублікована стаття під назвою “Зустріч з національним поетом”, де висвітлюються біографічні дані з життя і творчості Т. Г. Шевченка.

У столиці Грецької Республіки українська громада організувала три суботні школи: “Трембіта”, “Українсько-грецька думка” та “Берегиня”. Працює кілька громадських організацій, які намагаються згуртувати і об’єднати розпорошених українців. Українці з часів прибуття до Греції порушують і розв’язують дві проблеми: інтегрувати українську культуру в іншомовний простір, і — най-

Про Шевченка в Афінах...

Українські дипломати з родинами біля пам’ятника Шевченку на території Посольства

головніше — зберегти й демонструвати українську ідентичність. Є жменька людей, на чолі з Галиною Маслюк, котрі всіма силами роблять промоцію для України, а головне “української України” без “старшобратніх” акцентів.

Українські дипломати під керівництвом посла В. Шкурова скромно, проте гідно вшану-

вали пам’ять Тараса. Усе відбувалося в Парку Гуді, де встановлено пам’ятник Т. Г. Шевченку (скульптор В. Одрехівський). Зібралось чимало українців з квітами. Цією акцією опікувалася мерія міста, представник якої виступив конструктивно, із добре підготовленим словом про Шевченка. Приємно здивувало, як українські диплома-

ти напам’ять читають Шевченка. Змістовно, сердечно звернувся до громади Посол, який провів точні паралелі між рядками Шевченка і реаліями нашого сьогодення.

Грамотно і фахово підготувала український захід радник посла з питань культури Наталія Косенко. Вона запросила до участі в святі студентів та викладачів з Афіньського національного університету, котрі декламували грецькою та українською мовами Кобзареву поезію. Зворушували рядки Кобзаря з уст українок — представників трудової еміграції. Грецькою мовою читав “Заповіт” Василь Степаненко, поет, директор видавництва “Веселка” (Київ).

Продовження Шевченкового слова в пісні відбулося в організації “Журавлиний край”, якою опікується родина Кучірків. Пам’яті Катерина приязно приймала гостей. Вечір Шевченкової пісні відбувся в залі української бібліотеки ім. Б.-І. Антонича, що її з ініціативи поета Р. Лубківського львів’яни заснували 2010 року.

У Греції Шевченкове свято триватиме цілий рік. Низка заходів запланована вже на травень — зокрема конкурс дитячої поезії й малюнків на теми “Кобзаря”. Також наші дипломати організували в Афіньському університеті лекції українських мистецтвознавців на тему “Шевченко-художник”, які ознайомлять місцевих студентів із найважливішими періодами малярської творчості Тараса Григоровича, відомими його офортами, акварелями, рисунками та олійним живописом. Головне, що студентство переконується, що Тарас Шевченко справді був постаттю європейського масштабу, адже мріяв познайомитися з пам’ятками античності й торкнутися глибинних коренів пращівізації. Невипадково в творчості Шевченка зустрічаємо низку акварелей на античну тематику (“Смерть Сократа”, “Німфа”).

Відрядно, що сьогодні постать Шевченка українці в світі намагаються вивести із замкнутої локальної системи координат і зафіксувати для українського пророка його власне місце в національно-культурному просторі європейської цивілізації.

Унікальні роботи майстра з Донеччини

Майстер народної творчості з Донеччини Дмитро Денисенко і створений ним музей писанкарства у місті Артемівську відомі всій Україні. Перед Великоднем тут відбувається святковий ярмарок, на якому народні умільці демонструють нові твори, обмінюються досвідом, влаштовують майстер-класи. Дмитро Денисенко щедро ділиться з колегами умінням створювати ажурні витинанки на шкаралупі перепелиних, курячих, гусячих і страусових яєць. Свої роботи пан Дмитро називає різьблениками. У його вмілих руках стоматологічна бормашина творить справжні дива. Він не лише постійно вдосконалює свою унікальну техніку, а й винаходить нові виражальні засоби для складних художніх композицій.

Сергій ГОРИЦВІТ

Цими днями він вразив своїх давніх шанувальників — полтавців, представивши виставку “Віа Долороза”, основу якої склали його нові твори, присвячені Скорбному Шляху Ісуса Христа. І раніше Дмитро Денисенко неодноразово звертався до біблійних сюжетів, зображував лики святих. А створити таку тематичну композицію його спонукали друзі з Полтави. Приблизно за півроку майстер виготовив зі шкаралуп чотирнадцяти страусових яєць філігранно вирізьблені картини, присвячені останнім дням життя Спасителя. Вони оповідають про чотирнадцять зупинок Ісуса — від місія, де Христос був засуджений до страти Понтієм Пілатом, до розп’яття.

Хоч яка тонка шкаралупа, майстер із допомогою різьблення її на різну глибину може передавати різні відтінки зображен-

ня. Це схоже на техніку різьблення мамонтової кістки. А роботи, пофарбовані під колір деревини і підсвічені знизу, справляють враження картин-горельєфів. Оформлені ці мініатюри ажурними орнаментами за давніми слов’янськими мотивами.

Дмитро Денисенко — фаховий піаніст, режисер і філолог. Нині він працює у міському Народному домі Артемівська інструктором-методистом, багато уваги приділяє заняттям із дітьми та молоддю. Удостоєний почесних звань “Учитель року” та “Людина року”. Його унікальні роботи представлені у Києво-Печерській лаврі, музеї Івана Гончара, стали окрасою приватних збірок колекціонерів України, Австрії, Франції, Польщі, Канади, США і Німеччини. Але його різьблені картини-горельєфи поки що можна бачити лише на виставці у Полтаві.

Творчість, пов’язана з небом

Надія КИР’ЯН
Фото автора

У Національному центрі народної культури “Музей Івана Гончара” відбувся традиційний родинний фестиваль писанкарства. Цього року він присвячений пам’яті Небесної Сотні як знак вдячності тим, хто зустрічає Світлий Великдень в інших світах. За традицією писанки розписували не лише для живих, а й для тих душ, що відійшли.

Участь узяли близько 25 родин. Кожен член родини розписав хоча б одну писанку. Ці писанки стали експонатами виставки, яка триватиме до кінця квітня. Потім їх передадуть у фонди музею. Наймолодша учасниця дійства — півторамісячна Меліса, найстарша писанкарка — 76-річна Євгенія Федосенко. Усі члени родин писали Дерево Роду, Дерево Життя, один із центральних українських символів, який береже силу наших родів і забезпечує їхню безперервність.

Директор музею Петро Гончар, вітаючи переможців конкурсу родинної писанки, сказав: “Писанка для митця — одна з найголовніших форм вираження. Вона дуже популярна. Тут матеріал, фарба виражає саму себе. Наприклад, дитина, яка до кінця не знає технології, кидає яйце у фарбу і з’являється щось нове, часом зовсім не те, що було задумано. А це вже космічний прояв, тобто випадок, який народжує те, чого немає в світі. По-

гляньте, які фантастичні ці писанки. Куди тому авангарду! Ця течія давно існувала у народному мистецтві, тим більше в дитячій творчості. Такі твори найбільше пов’язані з небом”.

Мирослава Вертюк, фольклорист музею, вручила дітям подарунки — книжки видавництва “Родовід” і писанки від відомої майстрині Анни Линдюк з Івано-Франківщини, з Космача.

СЛОВО Просвіти

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

ПЕРЕДПЛАТА—2014

Вартість передплати
(з доставкою і поштовими витратами):

Поштовий індекс — 30617

на 1 місяць 10 грн на півроку 57 грн 15 коп.
на 3 місяці 29 грн 40 коп. на рік 113 грн 10 коп.

Ви — зі “Словом Просвіти”, бо це — Ваша газета!

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор

Любов ГОЛОТА

Редколегія

Любов ГОЛОТА (голова),

Ярема ГОЯН,

Павло МОВЧАН,

Олександр ПОНОМАРІВ,

Іван ЮЩУК

Заступник головного редактора

з виробничих питань

Наталія СКРИННИК

278-01-30 (тел/факс)

Відповідальний секретар

Ірина ШЕВЧУК

Відділ соціальної тематики

Петро АНТОНЕНКО

279-49-47

Відділ просвітнянської роботи

Надія КИР’ЯН

270-55-57

Відділ культури

Микола ЦИМБАЛЮК

279-49-47

Відділ коректури

Тетяна ЩЕРБАК

Ірина СТЕЛЬМАХ

278-63-69

Комп’ютерна верстка

Ірина ШЕВЧУК

Володимир ЖИГУН

278-63-69

Черговий редактор

Петро АНТОНЕНКО

Бухгалтерія

279-41-46

Адреса редакції:

вул. Хрещатик, 10-Б,

м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net

http://slovoprosvity.org

http://prosvitanews.org.ua

Видруковано з готових фотоформ
у ТОВ “Поліграфцентр” у середу.

Загальний наклад у квітні — 18 500

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.

Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.

Редакція не завжди поділяє

погляди своїх авторів.

При використанні наших публікацій

посилання на “Слово Просвіти”

обов’язкове.

Індекс газети

“Слово Просвіти” — 30617

Гімн московського загарбника

Анатолій ПОДОЛИННИЙ, професор, президент Української асоціації релігієзнавців, заслужений діяч науки України, доктор філософських наук, професор, заст. директора — керівник Відділення релігієзнавства Інституту філософії ім. Г. С. Сковороди НАНУ, м. Київ

Після Другої світової війни московини, окопуючись, зробили своєю практично всю Центральну і Східну Європу, оволоділи Балканами, а в Азії, провівши там так звані соціалістичні революції, відхопили на певний час Китай, Півн. Корею, Монголію, В’єтнам, Лаос, напіввідхопили деякі інші азійські країни. Нахрапно вдерлися в Афганістан, щоб нібито в чомусь допомогти афганському народові, а насправді — добратися до Індійського океану, а може, й до іранської чи арабської нафти, хоч своєї мають удосталь. При цьому завжди вигадували якісь приводи-мотиви захоплення, обіцяли багато, а зрештою “привласненням” народам не давали нічого, не рахувалися втім ще й із наявними міжнародними нормами і законами співжиття. Зброєю вони придушили прагнення до свободи народів Чехословаччини й Угорщини, Німеччину поділили стіною. Московія загалом, як свідчать історики, в останнє трьохсотліття у війнах провела 132 роки, з яких лише шість можна назвати оборонними.

Згадаймо наше українське буття в Радянській соціалістичній імперії, в цьому “союзі нерушимом”. Я не говорю тут про організоване Комуністичною партією Союзу постійне переслідування всього українського під гаслом боротьби з так званим буржуазним націоналізмом. Під жорна цієї боротьби потрапив цвіт української нації, її духовні носії. А згадаймо, як перекроїли нашу українську історію і як докроював нещодавно її такий українофоб, як Табачник. Вона вже поставала як якийсь вкраплений фрагмент у загальноросійську історію, а московини при цьому виступали для нас як янголи-спасителі, “старші брати”. Під наглядом КДБ перебувала вся українська інтелігенція. Ми всі мали стати московинами, забути свою національну належність, а відтак те, хто твій батько і мати за національністю, яка земля є твоєю Батьківщиною. Бажаний для Московії стан Т. Шевченко окреслив словами: “Од молдованина до фінна на всіх языках все мовчить, бо благоденствує!”.

І ось тепер, коли Україна заявила про свій європейський вибір, а не орієнтацію на Митний союз, Московія вдалася до відвертої агресії під приводом захисту російськомовних. Останні нині практично є скрізь на теренах не тільки України, а й в інших колишніх республіках Союзу, особливо в Прибалтиці і Білорусі. Певне, тому путінська влада хоче провести денонсацію Біловезької угоди, щоб відкрити дорогу для анексії й інших територій колишнього СРСР, уже притягує до відповідальності за розвал Союзу М. Горбачова. А заселяли московити терени інших народів своїми у ганебний спосіб. Тих українців,

“Все, что мною пройдено, все вокруг мое” — так спивають москвини, виявляючи органічно притаманну їм експансіоністську природу. На відміну від українців, які живуть переважно за принципом “моя хата скраю”, а відтак за своєю психологією є інтровертами, москвини як нація є екстравертами. Їм всього і завжди мало. Згадаймо, де територіально зародився цей народ, і пригадаймо водночас те, що Московії нині належить одна сьома нашої планети. І їй знову не вистачає територій.

яких не вдалося винищити голодом 1921—1922 років, Голодомором 1932—1933 років, сталінськими довоєнними репресіями, винищували шляхом організації Московією переселення нашої молоді на освоєння цілих земель, освоєння нафтових покладів Півночі і Сибіру, будівництво БАМу та ін. Українці їхали туди, а в Україну Московія завозила своїх. Пригадую, як у Бровари під Києвом привезли 60—70 сімей ткаль з Іванівської області, забезпечивши їх житлом. Офіцери-відставники з усієї союзної армії після виходу в 45 років на пенсію мали право оселятися в будь-якому українському місті (здається, окрім Києва). У такий спосіб відбувалося зросійщення наших міст. Так став майже повністю російським Крим. Коли туди поверталися після депортації кримські татари, то їх приморські землі і навіть будівлі вже були зайняті російськими “освободителями”.

В Інтернеті навіть з’явилося повідомлення про ініціативу подання до Думи законопроекту виселити із Криму кримських татар, які не беруть російське громадянство, кудись у віддалені області РФ...

Написати цю статтю мене спонукала інформація про відсотковий національний склад суб’єктів нинішньої РФ, який я знайшов у книжці К. Елбакян “Религии России” (М., 2014). Свого часу ще В. Ленін назвав Росію “тюрьмою народів”, переслідуючи цим мету повернути гноблені нації до участі в революційній боротьбі на боці його партії більшовиків. Але, одержавши владу, він забув про цей свій вислів і почав розбудовувати вже “комуністичну тюрьму народів”. Згадаймо, що, як реакція на з’яву незалежної Української держави, з волі того ж “вождя пролетаріату” в Харкові з’являється робіничо-селянський уряд України (саме тоді Харків здобув статус української столиці, який чомусь і нині йому приписують, лише додаючи слово “друга”). А далі війська Муравйова пішли на штурм Києва. Тут зрештою силою встановили більшовицьку владу, яку точніше було б іменувати московська. І така московська влада поширилася в подібний спосіб по всіх неозорих теренах Союзу, бо ж “все, что мною пройдено, все вокруг мое”. Навіть далекий Владивосток Ленін називав “городом нашенским”. Незрозуміло, як це місто, що на десятки тисяч кілометрів віддалене від Московії, стало “нашенским”. А далі “нашенскими” стали ще й Сахалін і Курили. Ледь Японію не захапали, не зробили

“нашенскою”. Нині вже з’явилися якісь рухи навіть на Алясці з ідеєю повернення до Московської держави.

Подаю ті цифри із названої книги, які засвідчують те, як московський колонізатор “освоював”, загарбницьки робив своїми завойовані ним території різних малих народів — на Поволжі і Північному Кавказі, до Уралу і після Уралу через Сибір аж до Притихоокеанських теренів, як нищив ті народи, які постали на шляху його експансії, як реалізовував програму “все вокруг мое”. Тож ось вони на 2014 рік: Адігея — москвинів (далі — м.) — 64,5 %, а адигейців — 24,2 %; Алтай — 57,4 % м. і 30,6 % алтайців; Башкирія — 36,3 % м. і 29,8 % башкирів; Бурятія — 67,8 % м. і 27,8 % бурятів; Камчатка — 80,9 % м. і 2 % коряків; Карелія — 76,6 % м. і 9,2 % карелів; Комі — 36,2 % м. і 25,5 % комі; Марій Ел — 47,5 % м. і 42,7 % марійців; Мордовія — 60,8 % м. і 31,9 % мордвинів; Ненецький округ — 62,4 % м. і 18,7 % ненців; Удмуртія — 60,1 % м. і 29,3 % удмуртів; Хакасія — 80,3 % м. і 12 % хакасів; Хантійсько-Мансійський округ — 66,6 % м., 7,5 % татарів і 8,6 % (?) українців; Чукотка — 51,2 % м. і 23,5 % чукчів. На Сахаліні мешкає лише 5,4 % коряків, зате 84,3 % москвинів.

Асиміляторський злочин москвинів — русифікацію ними “тубільців” — лаконічно розкрив відомий російський поет Куняєв словами: “На Тунгуске перепис идет / И тунгус, что записался русским, / Чистой каплей влился в мой народ, / Оставаясь зернышком тунгусским”. Відтак той, хто записався *русским*, є “зернышком тунгусским”, а насправді — манкуртом без роду і пам’яті. До речі, таким є й нинішній Російський православний патріарх Кирило, який, забувши свою національну належність мордвина, став усіх кликати в обстоюваний ним так званий “русский мир”. Про останній видруковуємо в квітні книгу “Русский мир” патріарха Кирила не для України”.

Не вдалося кількісно здолати корінний етнос москвинам у Калмикії (53,3 % калм. — 33,6 % м.), Якутії (45,5 % якутів — 41,2 % м.), Татарстані (52,3 % татарів — 39,5 % м.), Чечні (93,5 % чеченців — 3,7 % м.), Туві (78,5 % тувинців — 20,1 % м.), Осетії (62,7 % осетинів — 23,3 % м.), Карачаєво-Черкесії (49,8 % різних — 33,6 % м.), в Калмикії (53,3 % — 33,6 % м.), Інгушетії (90,9 % — 1,2 % м.), хоч спроби, як бачимо, збереглися і зрештою, що засвідчують названі відсотки москвинів, із часом зреалізуються. Для євреїв

більшовики прагнули створити своєрідну резервацію на Далекому Сході, утворивши там Єврейську автономну область. Але нині в ній проживає лише 1,2 % євреїв (певне, виїхали до Ізраїлю, а чи й не заселяли її) і 89,9 % москвинів. Знаємо, що десь відразу після революції Белгородщина, Брянщина, Воронежчина, Ставропольщина і Краснодарщина (останні — це Кубань) були майже всуціль заселені українцями, а тепер їх завдяки асиміляційній політиці москвинів маємо в цих областях відповідно 3,8 %, 1,5 %, 3,1 %, 1,7 % і 2,6 %. Куди поділися українці з цих територій? Можна здогадуватися, що всі вони “стали” росіянами або ж, як у Криму, “славянами”. Зате, відповідаючи на рознарядку Компартії щодо участі українців (переважно молоді) в освоєнні цілини, побудові БАМу, освоєнні нафтохвищ Сибіру, олюдненні центрального Нечорнозем’я, а також “освоєння” далеких земель тайги, Притихоокеанщини і Камчатки-Чукотки засланцями-українцями, а чи ж заробітчанами, маємо тепер у Тюменській області 6,5 % наших земляків, у Хабаровському краї — 3,4 %, Мурманській області — 6,4 %, Омській — 3,7 %, на Камчатці — 5,8 %, у тій же Єврейській області — 4,4 % (більше, як євреїв), Приморському, Амурському і Красноярському краях відповідно 4,5 %, 3,5 % і 2,3 % українців, на Сахаліні — 4 %, в Якутії — 3,6 %. Українці освоювали для Росії і анексовану нею в Німеччині Прусію (тепер Калінінградська область). Їх там 4,9 %. Принагідно зазначу, що для них у зазначених суб’єктах Федерації не відкрито жодної української школи, бібліотеки, видруковується близько 5 газет.

Відтак Московія — країна-колонізатор, який мало рідних теренів. Ганебну ленінську оцінку її як “тюрьми народів” вона прагне усунути шляхом асиміляції корінних народів на теренах своїх загарбань, заселення їх москвинами або ж зросійщеними.

Я тут не подаю цифри того, скільки москвинів є в кожній із країн, які постали як самостійні республіки після розвалу “Союзу нерушимих”. Знаю, що в Прибалтійських країнах, Молдові їх близько 25—40 %, що приховує для них можливість нашого “кримського варіанту”. Згадаймо так звану Придністровську республіку, яка утворилася шляхом відтяпання від Молдови шматка її території і яка тепер заявляє про можливість вирішення своєї

долі за кримським зразком, цебто перетворення в один із суб’єктів Російської Федерації. Так у нас у Донбасі в квітні ц. р. з’явилася з підірвної діяльності Москви Донецька республіка, яка також проситься до путінської імперії. Росія за українським зразком, як свідчать про це ЗМІ, розпочала сепаратистські рухи вже і в північно-східних областях Казахстану.

Тут, правда, виникає питання: чому українці, яких близько 25, а то й 40 % на теренах і Криму, і Придністров’я телячою мовчанкою сприймають анексію Росією тих земель, де вони є господарями, мають історичну тяглість? Скоріше тому, як засвідчують це і вищі відсотки їх розселення по московських теренах, що вони є українцями лише за паспортом. А так маємо або малоросів, які зараховують себе до якогось спільного з росіянами і білорусами “русского народа” чи ж кирилівського “русского мира”, або є просто хохлами, що живуть за принципом “моя хата скраю”, для яких їхня держава завершується тинком їхнього подвір’я з коровою, свинею, городом, фактично тваринним способом життя — поїсти і поспати. У них, на відміну від наших західноукраїнців, не прокинулася національна свідомість, відсутнє україно-національне самосвідомлення, кордони українства не вимірюються кордонами України, а апостолом нації не постає Тарас Шевченко, зображення якого оздоблює, поруч з іконами святих, оселі справжніх українців. Це велика біда українства на відміну від тих москвинів, які в ім’я російськості ладні йти за межі своєї оселі (правда, в цих оселях часто хоч вітром покоти, може, тому й не тримаються їх) і загарбувати чужі землі, вбачаючи в цьому своє якесь нібито цивілізаційне покликання. Саме в ім’я цього діє й Церква Московського Патріархату Росії на відміну від прислужників її в Україні, об’єднаних у так звану Українську Православну Церкву, що знаходиться в юрисдикції Московського Патріархату. Серед архієрейського кліру останньої знайшовся лише один владики — митрополит Черкаський Софроній, який назвав Путіна бандитом, розбійником із темного лісу. Решта не засудила агресора, а своєю мовчанкою своєрідно висловила схвалення і підтримку його дій.

Далі буде.

Маріуполь — з Україною

Півмільйонний Маріуполь — одне з найбільших міст Донбасу. Саме тут українська військова частина дала, по суті, перший справжній бій сепаратистам. Та й мешканці міста сепаратистів не підтримують. Хоч тим, за допомогою засланих із Росії “туристів”, вдалося захопити адміністративні будівлі.

Днями в редакції “СП” побували просвітяни Маріуполя. Ось їхня розповідь.

“Я називаю таких колаборантами”

Анатолій МОРОЗ, голова Маріупольської міської організації “Просвіти”:

— *Маріуполь сьогодні, який він?*

— Це велике промислове місто. Один із найбільших в Україні порт. Два великі металургійні комбінати: “Азовсталь” та ім. Ілліча, потужний машинобудівний завод “Азовмаш”, багато менших підприємств. Промисловий потенціал тут вищий, ніж у Донецьку. Колись тут була ще й гарна курортна зона, зараз трохи занепада.

Населення — українці, росіяни, греки. Навколо Маріуполя сконцентровані грецькі поселення, в області 7 % населення — греки, більшість мешкають саме тут, у нас.

До останніх подій у нас між-етнічних конфліктів не було. Я народився на околиці Донецька, в робітничому селищі. По закінченні медичного інституту понад 40 років працюю тут дитячим психіатром. Прийом веду українською. І досі жодних непорозумінь.

— *Який узагальнений портрет маріупольця?*

— Це дуже цікавий конгломерат. У нас два університети: гуманітарний і технічний. Філія Морської академії Одеси, кілька технікумів. Так що тут сплав не лише міжнаціональний, у культурологічному плані це біло-синій комірець: синій — робітник, білий — інтелігент. Маріупольці добрі за характером, трохи гарячі, товариські, працьовиті. У нас невисокий рівень безробіття. Сюди багато приїждять на роботу, зокрема із Центральної чи Західної України.

— *Соціальні проблеми такі, як і скрізь?*

— Як для України, у нас досить непогані дороги, міський транспорт. До прикладу, у Макіївці водопостачання за графіком, у нас — постійно, з опаленням усе гаразд. Останнім часом деяка напруга, черги у дитсадках, раніше чимало їх позакривали, бо ніхто не міг передбачити нинішнє збільшення народжуваності.

— *І ось такий спалах сепаратизму, екстремізму.*

— Як може бути українець сепаратистом в Україні? Для мене є емігранти, що приїхали колись до нас із Росії, і є колаборанти, що долучилися до них.

Маріуполь останнім долучився до цього психозу, навіяного московською пропагандою. Половина людей, які приходять на антиукраїнські мітинги, не знають, чого туди прийшли. Вважають, що там вирішуватимуться якісь соціальні проблеми щодо пенсій, тарифів. Аби лиш протестувати. Є проросійське осердя, сформоване поза межами Маріуполя. Гадаю, доклали руки і Компартія разом із Партією регіонів. Регіонали визнали свої помилки на недавніх зборах депутатів у Донецьку. Вони заявили, що виступають тільки за статус російської мови і децентралізацію влади. Навіть гасло федералізму зняли. Основна маса мешканців Донецької області не підтримує сепаратистських вимог.

— *Дехто говорить, що донбасівці просто залакані.*

— Дещо перебільшено. Основна маса людей байдуже ставиться до цих мітингів. На них збираються 500—700 осіб, максимум до тисячі. Основний контингент — комуністи, бабусі й дідуся,

трохи молодих, яких націлено готували в антиукраїнському дусі.

Ситуація у нас змінюється так, що люди самі вже готові побити цих мітингувальників. Маріупольці не розуміють, чому це заколотники зірвали з міськвиконкомом український прапор і вивісили російський. Захоплення міськради добре підготували, а міліція не втручалася. Розповім про ситуацію на півночі Донецчини. Область неоднорідна. Як-що на півдні і в центрі українського населення близько половини, то північні райони населення переважно українцями. Одне з міст там — Слов’янськ. Чому заколотники обрали саме його для атак? По-перше, назва — це ж вони спекулюють, що ми слов’янські народи. По-друге, там військовий аеропорт, училище штурманів. Слов’янськ рівновіддалений від Донецька і Харкова, тобто це плацдарм.

Як треба було зробити центральній владі? Як тільки тут пролунали заклики до референдуму, заявити: ми проводимо референдум, *але всеукраїнський*, за всіма цими питаннями федералізації. І ми виграємо такий референдум, зокрема і на Донбасі. А окрема область, так зазначено в нашому законодавстві, може проводити референдуми лише з локальних питань.

Відсіч заколотникам

Вадим ДЖУВАГА, просвітянин, журналіст, історик:

— *Пане Вадиме, Ви наполовину грек. Скажіть, чи присутній у цих заворушеннях на Донбасі грецький чинник? Може, лунали вимоги “долучитися до Греції”?*

— Це таке вигадали 1937 року під час проведення “грецької

Просвітяни Маріуполя Федір Шишман, Анатолій Мороз, Вадим Джувага

операції” слідчі НКВС. У нас у місті, столиці греків України, — керівництво Товариства греків. У містах греки російськомовні. Але нема жодної заяви від грецьких громад про якусь національну дискримінацію в українській державі.

— *А тепер про українську військову частину, яку штурмували в Маріуполі заколотники. Вона розташована просто у місті?*

— Навіть у центрі міста, в елітному районі. Це батальйон внутрішніх військ, чисельністю до 400 осіб. Той самий, що в період Євромайдану стояв на Грушевського проти мітингувальників. І ось, незважаючи на те, що на Донецьчині начебто не сприймали Майдан, а беркутівців і бійців ВВ вважали героями, саме на цю частину вчинили напад. Це тривало 6 годин, із 8 вечора до 2 ночі. Нападників було близько 500 осіб, деякі скинули маски, і я впізнав декотрих знайомих. Вони були з громадської організації “Іскренность”. Її створили начебто з добрими намірами — допомагати дітям-сиротам. Вони справді допомагали дітям, але водночас це рейдерська організація, яка готує бойовиків, торгує наркотиками. Про це відомо нашим журналістам.

— *А міліція теж знає?*

— Міліція їх покриває. Ще наприкінці лютого в місто заїхали 6 автобусів із Росії з так званими “туристами”. Їх поселили в санаторіях, пансіонатах, що входять до структур Ахметова. “Іскренность” теж фінансує він.

— *Російські телеканали торочили про мирну демонстрацію мешканців біля військової частини за участю жінок, літніх людей.*

— Мирну демонстрацію серед ночі не проводять. А щодо жінок — то вони стояли під міськвиконкомом і до другої ночі волали “Маріуполь, вставай!” Дійшло до того, що серед ночі мені телефонують знайомі журналісти і запитують, чи не знаю я якихось рішучих місцевих хлопців, які б вгамували тих нічних крикунів. А в соцмережах нормальні маріупольці писали: “Вже дістали ці колоради”. Колорадами у нас називають тих, хто бігає з георгіївськими “колорадськими” стрічками. Штурм завершився повним розгромом нападників, яким наші військові дали збройну відсіч. За неофіційними даними, три чи чотири заколотники загинули, десь 20 поранено, 63 затримано. З нашого боку втрат не було.

Спілкувався

Петро АНТОНЕНКО

Фото Миколи ЦИМБАЛЮКА

Закінчення.

Початок на стор. 1

Та повернімося до України. Одряду після початку агресії з боку Росії наша країна звернулася до двох із трьох держав, які 1994 року в обмін на відмову України від ядерної зброї гарантували їй безпеку й територіальну цілісність, та до тих міжнародних організацій, які могли вплинути на розвиток ситуації. Перша реакція на ці звернення була шокуючою: виявляється, про план Росії здійснити агресію проти України американська розвідка поінформувала президента США Барака Обаму приблизно за два тижні до початку нападу. Та американський гарант не визнав за необхідне навіть поділитися цією інформацією з Урядом України! Щойно агресія розпочалась, як той самий гарант повідомив, що у боротьбі з Росією військо не застосовуватиме. Оскільки у двох країн є спільні інтереси — боротьба з тероризмом. Невже між Обамою і Путіним є приховані від світу домовленості про розподіл на сфері впливу, і останнім часом під тиском конгресменів і громадськості Обама змушений їх порушувати? В усякому разі, питання про надання Україні сучасної захисної зброї досі не вирішено. А щодо тих санкцій, що були застосовані

Агресора треба жорстоко карати!

проти Росії, то ось як оцінює їх уже цитований Д. Шушарін: “Судячи з нульових санкцій, цивілізований світ досі спить”.

То що робити Україні за умов, що склалися?

Відомо: в нідерландському місті Гаазі функціонують два міжнародні суди — з прав людини та кримінальний. На моє глибоке переконання, має бути сформований ще один — міжнародний суд із розв’язання міждержавних конфліктів.

Що має перебувати у сфері його компетенції? Наведу паралель з іншої сфери. Якщо дві фірми або дві людини не знаходять спільної думки у вирішенні якогось питання, але бажають вирішити це у цивілізований спосіб, вони звертаються до суду. Так має відбуватись і у міждержавних відносинах. Зокрема Росія мотивувала свій акт агресії проти України нібито порушенням у нас прав “руських” та російськомовних. Якби існував суд, про який ідеться, то Росія ЗОБОВ’ЯЗАНА була б повернутися до нього з поданням, а не вчиняти акт агресії. Суд, розглянувши це подання, прийняв би ухвалу.

А якщо акт агресії відбувся? Тоді...

Засадничою складовою функціонування такого суду має бути наступне: будь-які силові дії, вчинені будь-якою країною проти іншої країни, визначаються актом агресії, а країна — агресором. За вчинення акту агресії суд має визначати агресору покарання. Деякі види покарань (зазначимо — не найефективніші) вже застосовані проти Росії: заблоковані банківські рахунки причетних до акту агресії посадовців (щоправда, не покараний головний винуватець — Путін); цим посадовцям відмовлено у можливості в’їзду на територію країн ЄС та НАТО; призупинено співробітництво у деяких галузях; призупинені перемовини про запровадження безвізового режиму.

Та цього, виявляється, замало — має заговорити “важка артилерія”. Країні-агресору має бути оголошена економічна блокада, яка полягатиме в тому, що агресор позбавлятиметься можливості будь-що експортувати, тобто поповнювати свої валютні резерви. Усі країни світу будуть зобов’язані припинити співробітництво з агресором в усіх галузях — науковій, технічній, військовій, культурній, спортивній то-

що. Якщо внаслідок здійснення акту агресії в країні-жертві з’явилися вбиті, поранені, ушкоджені та зруйновані споруди, завдано шкоди довкіллю тощо, то за скоєння кожного з цих злочинів країна-агресор має сплатувати великі суми штрафів. Окрім того, агресор має бути зобов’язаний сплатити країні-жертві визначену судом суму вже за сам факт агресії. До того ж, агресор повинен буде сплатити певні суми на функціонування згаданого суду та на діяльність ООН. Слід рішуче відмовитись від аморального гасла “Спорт — поза політикою”. Згадаймо, що відбулось після проведення 1936 року Олімпійських ігор у Берліні та під час цьогогорічних Зимових Олімпійських ігор у Сочі. Отож спортсменам — громадянам країни-агресора необхідно заборонити брати участь у будь-яких міжнародних змаганнях, а артистам — виступати за кордоном й організовувати міжнародні мистецькі заходи. Перелік покарань можна продовжити, аж до застосування проти агресора сили. Як і покарань застосовуватимуться — визначатиме суд. Та одне з них повинно застосовуватись НЕОДМІННО: усі високі посадовці, причетні до скоє-

ня акту агресії, мають поставати перед судом й отримувати по заслугах. АГРЕСОРА СЛІД НЕ УМОВЛЯТИ, А ПРИМУШУВАТИ ДО МИРУ Й ЖОРСТКО КАРАТИ! Ухвали суду остаточні, оскарженню не підлягають, дотримуватись цих ухвал будуть зобов’язані всі країни світу. Країни, які не дотримуватимуться цих ухвал, мають визнаватися пособниками агресора й теж каратися.

Громадяни країни-агресора дуже швидко відчують, що їхня країна й вони самі перебувають у цілковитій міжнародній ізоляції. Це викличе протестні настрої, що швидко наростатимуть й призведуть до падіння злочинного режиму.

У діяльності суду слід передбачити, що звертатись із поданням до нього матимуть можливість не лише чинні уряди, а й уряди в екзилі загарбаних країн.

P. S. Розмірковуючи над викладеним вище, виникає питання: навіщо потрібні всі оті міжнародні організації, якщо за десятиліття свого існування вони не спромоглися виконати найголовнішого свого завдання — не створили всесвітньої системи, яка б гарантувала народам безпеку, мир і спокій?

Юрій СТАДНИЧЕНКО

Київський Патріархат закликає не піддаватися на провокації проти міжконфесійного миру в Україні

Протягом останніх днів Прес-центр Київської Патріархії, представники УПЦ КП на місцях отримали низку повідомлень про нові спроби провокаторів розпалити міжконфесійне протистояння.

Зокрема з'являються чулки, що нібито прихильники УПЦ КП в ультимативній формі вимагають від священників Московського Патріархату негайно перейти у Київський Патріархат, а в разі відмови погрожують фізичною розправою чи іншим насильством. У мережі розповсюджуються “зразки листівок”, які, з одного боку, нібито спрямовані проти духовенства Московського Патріархату прихильниками УПЦ КП, а з іншого — нібито від імені прихильників Московського Патріархату закликають захищати свої храми і духовенство від нападів, “запланованих розкольників”.

Раніше Київський Патріархат неодноразово заявляв про те, що категорично відмежовується від будь-яких насильницьких дій щодо прихильників УПЦ МП чи храмів, у яких вони служать. Також із благословення Святейшого Патріарха Філарета ще раз повідомляємо: вірні та духовенство Київського Патріархату, які свідомо чи несвідомо будуть втягнуті в організацію подібних провокацій, підлягають церковному осудженню. У разі, якщо будь-кому стає відомо про організацію та проведення таких провокацій, розповсюдження чуток, листівок такого змісту — закликаємо негайно повідомляти правоохоронні органи для вжиття необхідних заходів.

Переконані, що розповсюдження чуток і листівок, інші провокаційні дії з розпалювання міжконфесійної ворожнечі — це частина ширшого російського плану інформаційної війни проти України та дестабілізації ситуації в нашій державі для виправдання вторгнення військ Росії на українську землю.

Спільними зусиллями, зокрема у співпраці представників Київського Патріархату та УПЦ МП, маємо не допустити реалізації цих мерзотних і небезпечних задумів.

Тому ще раз закликаємо наших братів із УПЦ МП нарешті розпочати офіційний діалог, для ведення якого майже два місяці тому Священні Синоди обох Церков створили комісії. На жаль, досі, незважаючи на всі наші пропозиції, навіть перша спільна зустріч комісій, якою би було відкрито офіційний діалог, не відбулася. Вважаємо, що окрім загального питання досягнення церковної єдності завданням діалогу має стати також попередження провокацій і недопущення розпалювання міжконфесійної ворожнечі.

Київський Патріархат переконаний: усі громадяни мають право мирно висловлювати свою думку, зокрема й у питаннях міжконфесійних стосунків. Ми вдячні тим, хто відстоює прагнення віруючого українського народу до утворення єдиної Помісної Православної Церкви та сприяє досягненню цієї мети. Але ми категорично не сприймаємо спроб під гаслами захисту інтересів Київського Патріархату провокувати насильство і сіяти ненависть.

Звертаємося і до керівництва УПЦ МП із проханням, враховуючи відповідальність моменту та трагічність подій у низці областей Сходу і Півдня України, на найвищому церковному рівні засудити російську військову агресію проти України, здійснення військовими спеціальними підрозділами Росії диверсійної діяльності із захоплення будівель органів влади та місцевого самоврядування, розпалювання сепаратистських настроїв, відмежувати-ся від будь-якої підтримки терористичної та диверсійної діяльності і російських військовослужбовців, і завербованих ними громадян України. Цілком очевидно, що криза, штучно спровокована у святі дні Страсної седмиці російськими агентами в низці областей України, вчинені внаслідок цього вбивства, кровопролиття та інші злочини свідчать про гріховність самого кремлівського задуму вторгнення в Україну. Тому цей гріховний задум та його зухвала реалізація повинні отримати чітку негативну оцінку з боку всіх Церков, зокрема й УПЦ МП.

Нас непокоять повідомлення про нібито підтримку окремими представниками духовенства Московського Патріархату дій озброєних кремлівських терористів та їхніх поплічників. Зокрема йдеться про діяльність священника у Луганську, який перебував у захопленій будівлі управління СБУ, а також про надання священником приміщення православного центру в Слов'янську для розміщення озброєних диверсійних формувань. Також були повідомлення у ЗМІ щодо підтримки кремлівських диверсантів з боку Успенської Святогорської лаври. Сподіваємося, що так само, як Київський Патріархат і УГКЦ категорично засудили провокаційні дії та заклики окремих осіб з числа їхніх прихильників, ці факти та інформація про представників УПЦ МП будуть досліджені, отримають належну оцінку, а винуватці покарані.

Віriamo, що всі злі задуми проти миру та порозуміння в Україні будуть з допомогою Божою зруйновані, а тим, хто на українській землі сіє ворожнечу і розбрат, Господь відплатить, як вони на те заслуговують.

Не дуріть нас!

У давноминулому часі я вчителька російської мови. Ні, мову не розлюбила. Спілкуюсь нею. Та “Платон — мене друг, но истина дороже”. На Майдані не висохла ще кров героїв Небесної Сотні, не зів'яли квіти на могилах Героїв, а політи-

ки (хвалити Бога, не всі) пустилися в чергові ігрища. На численних телешоу, змагаючись у блудослів'ї, заговорили раптом російською мовою. Навіть ті, хто раніше ніколи не говорив. Принаймні я не чула. Чого б це? Може, щоб продемонструвати співвітчизникам свою освіченість? Ні. “Гаварить буду по-руськи, чтоб было понятно аудитории” (?). А ще Путіну, “гаспадіну Аксёнову и всему русскоязычному населению”. Як це? “Русскоязычное население”, яке проживає “на Украине” и на “России”, не тільки не розмовляє українською мовою, мовою “братського народу”, — навіть не розуміє? Зовсім-зовсім? То це ж нонсенс! Ненормальність, патологія... І мова тут ні до чого. Треба звертатися до лікаря. Це схоже на бацилу ненависті не тільки до мови — до всього українського. І підслухування, плазування, виправдовування політиків, телеведучих перед цією “бацилою” не допоможе. Я стикалась з носіями цієї “бацили”. “Чим більше знаєш мов, тим більше ти людина”, — це не про них... До речі, у Держдумі РФ хоча б один депутат розмовляє українською? Може, В. Матвієнко коли-небудь заговорила? Чи в Росії українців узагалі немає? Винищили всіх на Соловках?... Уявляю, що чекало б на того, хто, зірвавши російський “триколор”, повісив би український прапор. Якщо за плакатик “Нет войне!” “омон” хапає. А своїх опонентів очільник держави В. Путін називає “нац-предателями”! Тож “до нас в науку, ми навчим”...

Та повернімося до наших “просвещённых” політиків. “Ах, какой негодяй Янукович! — гаварили по-руськи на “Свободе слова” А. Куликова. — Обращился к Путину с просьбой ввести войска в Украину” (“негодяй” по-українськи — негідник). А хіба раніше вони цього не знали? Не знали, як народ “гаранта” називає? — “Бандюкович”. (“Бандит, но свій”, — це так одонеччений електорат). Не бачили, що В. Путін давно хазяйнує в Україні? Не помічали, що так званий президент двох слів до купи не зв'яже без радниці Ганни Герман? Яка і після того, як патрон утік, перифразуючи поета, — у ВР мов та пава походжає. Та все з трибуни повчає, повчає. Не говорить — прорікає. Хто ж її “вельмишановному” патрону зараз “воззвания” пише? Та хто б не писав, які б “президентські” укази не видавав, — дякувати Майдану, “вертольотчик” збитий. І з “нетерпінням” чекає на екстрадицію в Україну. А ось соратники, “продукти Януковича” (вислів Н. Шурфича), продовжують діяти. Одні, на кшталт С. Тигіпка, А. Мартинюка... — за принципом: “Лучший метод защиты — нападение”. Інші — “і ми не ми, і я не я”. Чи чують вони принаймні са-

мих себе? (“Почую кожного”). І за кого мають співвітчизників? За “моголів”?.. З невеличкими коментарями зачитую “інших”. Спочатку найтитолованішого В. М. Литвина. Не вбачаючи крамол у псевдореферендумі в Криму, у передшевченківські дні на “Шустер лайф” сказав “по-руськи, чтоб было понятно”: “Мы уже иссякли! Допустілі ошібікі в языковых вопросах...” Не поняла, що мав на увазі Володимир Михайлович. Мовне питання? Чи мовову колбасу?... Особисто я у скасуванні ганебного закону “Ка—Ка” помилок не бачу. Не російська — українська мова потребує захисту, як, до речі, і українці у власній державі... “Иссякли”? — труженіки. У чому річ? Мандат — на стіл і “адё” — на вихід. Бо з такими політиками й вороги не потрібні... Ось “высказывания” дипломата О. Чалого (не плутати з Валерієм Ч.: у них різне бачення). Називаючи Путіна не інакше, як по імені-отчеству, Олександр Чалый улесливо гаварил: “Владимир Владимирович собрал Россию. Владимиру Вл-у нужны были гарантии не на словах...”. “Мой друг Марков”, — сказав та ще й повторив. Це той самий провокатор С. Марков, частий гість в Криму і на “Шустер лайф”... Коментар короткий: скажи, хто твій друг...

...Не могу не зачитувати М. Рудковського. Напередодні так званого референдуму він у Криму “был, мёд-пиво пил...” “С гаспадіном Аксёновым надо встречаться, общаться. Садиться за круглый стол и договариваться... В Крыму все хорошо организовано... Не так, как была анархия в Киеве, на Майдане...” Ні! Це неможливо, нестерпно. Хотілося через телеекран “гаспадіну” депутату в “глаз дать”! У Києві на Майдані зібралися доведені до відчаю люди, а в Криму — вишколені, озброєні до зубів вояки, підступні загарбники, “зелені при-мари” — “істоти без облич”. Є різниця?... І отаке дійство, одурманення легковірних відбувається на Першому Національному телеканалі (і не тільки), видається за свободу слова, свободу переконань замість того, щоб протидіяти інформаційній агресії, війні.

Р. С. Зовсім недавно на тому ж УТ-1 Л. М. Кравчук за круглим столом зарозуміло кинув Сергію Соболеву: “Ваша влада!..” А попередня, бандитська, антинародна, антиукраїнська, Леоніде Макаровичу, була чия? — Сво-я... І Путіна “устраивала”, і русскоязычное население, і “тигіпок” з “мартинюками”... Господи, дай сили й терпіння. Щоб жертва Небесної Сотні була не марна.

З повагою
Галина Семенівна КРАВЧЕНКО,
м. Дніпропетровськ

«Я зробила вибір на користь України»

Кримські студенти масово переводяться в КНУ імені Тараса Шевченка

Анна МУКАН,
прес-центр Інституту філології

Катерина, Олег і Тетяна — одноклассники. Вони навчалися на II курсі Кримського гуманітарного університету в Ялті за спеціальністю “Англійська мова і література”. Вирішили їхати на навчання до материкової України, адже той, хто не хотів отримувати російське громадянство, набував статусу іноземного громадянина і був змушений переводитися на контракт.

Кримський гуманітарний університет зібрав у своїх стінах молодь із різних куточків України: Катерина родом із Луганська, Олег — із Керчі, а Тетяна — корінна кримчанка. Їй було дуже важко від'їздити з півострова, проте вона була непохитна у своєму рішенні: “Я не втекла зі своєї малої батьківщини, просто зробила вибір на користь України. Моя мета — працювати для Батьківщини, не забуваючи, звідки я родом”.

Усі троє студентів запевняють, що не відчували жодного психологічного тиску чи перешкоджання з боку керівництва попереднього університету, тому рішення про переведення ухвалювали самостійно.

Ельвіра й Настя — першокурсниці.

Уродженка Запоріжжя Настя однією з головних причин виїзду з Криму називає українофобів, про існування яких навіть не пі-

До середини квітня в Київський університет перевелася вже понад сто студентів із кримських вишів. Третина з них обрала для продовження навчання Інститут філології. В яких умовах їм довелося робити вибір? Як надії та страхи в їхніх серцях? Чого вони очікують від навчання в столиці? На ці та інші питання нам відповіли новоприбулі кримчани, які вже складають академізницю.

дозривала під час вступу до вишу.

Батьки кримської татарки Ельвіри, відправивши доньку на навчання до столиці, змушені були прийняти російське громадянство.

Київський університет вразив студентів своїм масштабом. Якщо в Кримському гуманітарному було всього 3 тисячі студентів, то в Університеті Шевченка така кількість навчається лише в одному з підрозділів — в Інституті філології. Кримські студенти матимуть змогу наживо слухати

лекції тих науковців, кого знали лише з підручників чи монографій. Їх надихає перспектива працевлаштування в столиці. Керівництво Університету розпорядилося забезпечити всіх студентів гуртожитком і посприяти швидкій адаптації кримчан до нових умов життя і навчання.

Директор Інституту філології проф. Григорій Семенюк уже кілька разів зустрічався зі студентами з Криму, аби дізнатися про забезпечення їх житлом і студентськими квитками.

Олександра КАСЬЯНОВА,
прес-центр Інституту філології
Фото Валерія ПОПОВА

Махтумкулі й Україна

Цього року у світі відзначають 290-річчя великого туркменського поета і мислителя Махтумкулі Фрагі, якого на батьківщині вважають генієм. Посольство Туркменістану в Україні разом з Інститутом філології КНУ імені Тараса Шевченка 15 квітня організували Міжнародну науково-практичну конференцію “Туркмено-українські культурні взаємини”, присвячену цій події.

Махтумкулі в історії свого народу відіграв таку ж роль, як в українській — славетний Кобзар. Фрагі вдалося змінити туркменську поетичну мову, відшліфувати та зблизити її з розмовною. Тому його вважають основоположником сучасної літературної норми туркменської мови. Вірші Махтумкулі поширювали переважно в усній формі народні співці; опубліковані вперше 1842 року. Донині збереглося понад 10 000 рядків його поезій.

Подібно до того, як “Заповіт” Тараса Шевченка перекладено близько 150 мовами народів світу, багатьма мовами звучить найвідоміший вірш Махтумкулі “Туркменська доля”. Українською мовою поезії цього автора перекладали П. Тичина, В. Сосяра, М. Рильський, Л. Первомайський, В. Бичко, М. Москаленко, П. Мовчан.

У вступному слові на конференції перший проректор Шевченківського університету Олег Закусило підкреслив суголосність визначних ролей в історії та культурі своїх народів Махтумкулі й Шевченка. Він також наголосив, що ця конференція є свідченням українсько-туркменської дружби.

Від імені туркменської громади виступив Надзвичайний і Повноважний Посол Туркменістану в Україні Аманмурад Нурберди Аманмурадович, який подякував керівництву Університету за допомогу в організації заходу. Пан Посол зазначив, що 2014 рік для українців є роком Тараса Шевченка, а для туркменів — Махтумкулі Фрагі: “Махтумкулі — основоположник туркменської культури. Він створив без-

смертні твори, завдяки яким ми пізнаємо дух предків і намагаємося досягти дуалістичності буття. Його творчість опирається на здобутки минулого і разом із тим творить сучасність. Тому не дивно, що поезія

Махтумкулі збігається з сьогодишніми українськими сподіваннями, адже вона проповідує мир, єдність і велич людських цінностей. Гуманістичними ідеями та філософською масштабністю Фрагі виходить

за рамки національного поета. Він, як і Шевченко, є генієм усього людства”.

Про потужність людської думки у поезіях туркменського письменника розповів лауреат Шевченківської премії, автор перекладів нещодавно виданої книжки “Махтумкулі” Павло Мовчан. Він зазначив, що для поезії Фрагі характерний погляд на світ, як на Космос, де людині відводиться роль “зірки”.

Із філологічними розвідками про творчість і життєпис туркменського мислителя виступили завідувач кафедри теорії літератури, компаративістики і літературної творчості, доктор філологічних наук, професор Людмила Гририк; в. о. завідувача кафедри тюркології, кандидат філологічних наук, доцент Ірина Покровська; доцент-тюркологи Федора Арнаут, Ірина Прушковська та Заміна Кирим-кизи Алієва, а також студенти, які вивчають туркменську мову та літературу.

Від дипломатичного корпусу в Україні виступили послы різних країн, зокрема Афганістану, Білорусі, Ірану, Китаю, Туреччини, Вірменії, Азербайджану, Казахстану, Киргизстану, Молдови, Таджикистану, Узбекистану та Пакистану.

Проректор із наукової роботи Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури повідомив, що наприкінці року в музеї Ханенка відбудеться виставка “Махтумкулі і Україна”. Там будуть представлені туркменські килими столітньої давнини, твори наших митців про Туркменістан та інші цікаві експонати.

Надія КИР’ЯН

Цікава передмова Павла Мовчана, автора перекладів, читаючи яку ніби мандруєш у просторі й часі, занурюєшся у реальність давньої епохи, досягаєш вічні людські цінності через яскраві й точні поетичні образи: “На Сході пишуть книги тоді, коли вони вже обдумані, звернені зі зразком... Стійкими залишаються поетичні конструкції, майже незмінними — теми, образи, мотиви, стереотипні порівняння — все те, що становило, так би мовити, сім’ю східної поезії. Час ніби відсутній. Суттєвих відмінностей немов не існує поміж поезією Джамі, Сааді та Махтумкулі. Відмінності зумовлені мовою, присутністю тих чи інших історичних постатей, що і є найповнішим свідченням доби. Тут можна було б згадати важливий момент несвідомого запозичення, коли б не існувало свідомої орієнтації на наслідування. Складний шлях засвоєння — з народу в народ, із доби в добу, з цивілізації в цивілізацію, з країни в країну, з мови в мову. Ця культурна дифузія відбувалася завжди — по всіх напрямках та на різній глибині...”

Із передмови дізнаємося про найголовніші життєві пріоритети автора, що допомагає глибшому, повноціннішому сприйняттю його творів. Махтумкулі народився в аулі Юзван Кала в південно-західній частині Туркменії у сім’ї відомого свого часу поета-шахіра Довлета Мамеда. Здобув ґрунтовну освіту. Закінчив у Хіві медресе Шіргазі, продовжив навчання у медресе Ідріс-Баба в аулі Кизил-Як, нині Чарджоуський район і в медресе Кокельташ у Бухарі. Багато подорожував.

На формування філософських поглядів Махтумкулі мала вплив теософія суфізму — релігійно-містичної течії, що виникла близько IX сторіччя. Теорія суфізму формувалася у колах вірян, що “тікали від світу” (подібних поглядів і способу життя дотримувався наш видатний письменник-філософ Григорій Сковорода). Суфізм замінив свідому віру в аллаха вірою в серці. За вченням суфізму людина і все суще є лише часткою всесвітньої душі, зміст життя суфія — єднання з абсолютним, мить єднання з яким — найвище блаженство. Відомий дослідник-сходознавець Агатангел Кримський зазначав, що суфійство виступало не як релігія, а як житейський аскетизм чи світське чернецтво (без перебування в монастирі). Суфійська поезія ґрунтується на символах, метафорах, але-

Писав про народ, для народу, мовою народу

У ВЦ “Просвіта” побачила світ книжка “Махтумкулі”, до якої увійшло понад 100 віршів видатного туркменського поета у перекладах лауреата Шевченківської премії Павла Мовчана. Редактор видання Василь Клічак, художнє оформлення Костянтина Сулими.

горіях, одкровеннях та інтуїції, головний символ — ідея любові. “Поет лірично нудьгує, чому в його милої любки таке жорстоке й холодне серце, чому вона не вважає на того, хто її щиро кохає, а насправді, — пише А. Кримський, — це аскет-подвижник стогне, чому так довго не знаходить на нього містичне навіяння од Бога та екстаз”. Головна настанова суфійства — життя заради майбутнього ідеального життя, бо наш фізичний світ лише міраж, ілюзія.

Слово у віршах Махтумкулі багатозначне, поезія має різні смислові шари. Якщо ж читач не знає усіх тонкощів східної мудрості, попри це може насолоджуватися красою поезій, сприймаючи тексти у прямому значенні. Вони благородні, повчальні.

Жив Махтумкулі згідно зі своїми поглядами дуже скромно, обробляв власний город, був учителем, майстром ювелірних виробів. Своім життям і творчістю поет заслужив людську повагу на віки. Похований він поруч із батьком у мавзолеї, що носить ім’я Довлета Мамеда Азаді. Цей мавзолей став місцем поклоніння усіх туркменів.

Перекладати поезії Махтумкулі — надзвичайно складно, є багато нюансів, канонів, яких треба було дотриматися (часто рима складалася з омонімів — слів, які мали не менше трьох відмінних значень), зберегти мелодійність тощо. Перекладач гідно впорався з цими труднощами.

Характерно, що правдиве зображення людських характерів робить твори безсмертними, актуальними протягом століть. Наприклад: “Усі позбулися чеснот, // Бо дбає кожен про свій рот. // Мовчить уярмлений народ, // Спонукуваний батогами. // Так перевівся рід людський. // Стають пов’язи жінки, // Волочаться чоловіки // За легковажними дівками... Злодюга — краде, бай — дере, // Пір душу тишить хабарем, // Той чалиться із лихварем, // Бо й мулли стали лихварями...”

Подаємо кілька характерних віршів Махтумкулі у перекладах Павла Мовчана.

Батьківщину хай шукає

Хто живе на чужині,
Той додому шлях шукає,
Іде цілі ночі й дні,
До вітчизни шлях шукає.

Лиха доля — круговерть.
На землі панує смерть.
Стала коном земна твердь.
Кожен золото шукає.

В цього — золота горнець,
В того — чорний сухарець.
Цей вишукує кусець,
Інший килими шукає.

Той шукає колоски,
Інший — для комор замки,
Цей лата старі латки,
Інший нову шаль шукає.

Світ підступний. Дні летять.
Вічність — там, тут — забуття.
І марнується життя —
Кожен десь чогось шукає.

Довгий час, життя — як мить.
Нам його не зупинить.
Лебідь високо летить —
Сине озеро шукає.

Пам’ятай, Махтумкулі,
Що ти гість на цій землі.
Не живи у кабалі —
Серце мрію хай шукає.

Доля Туркменії

Від Бахри-Хазара до річки Джейхун
Провіяно простір вітрами Туркменії.
Знище моя, шовковинко струн!
О земле, омита дощами Туркменії.

Звелися до неба високі шпилі.
Догідно й дозвільно на рідній землі.
У пташок пиліок золотий на крилі.
Ідуть каравани пісками Туркменії.

Пахуча, як амбра, ясніша зорі,
У платті з пелюсток гуляє пері.

На раду зіходяться беки старі,
Щоб визначити долю майбутню
Туркменії.

У мужніх батьків і відважні сини,
Бо честь Гер-огли впадала в них.
Джигітам і левам ніхто не страшний,
В пустині безмежній в просторах
Туркменії.

Зібравшись в єдину і дружну сім’ю,
На учті всі славлять потугу твою.
Тремтіть, вороги! Бо в запеклім бою
Розтануть і землі, і камінь Туркменії.

Коня вороного сідлає джигіт.
Рубіном стає під копитом граніт.
Вода золотіє, духмяніє світ,
Бо медом наповнились ріки Туркменії.

Нехай лихоліття усіх обмина,
І пісня нехай солов’їна луна.
Троянда нехай процвітає запашна,
Як сонце ясне між квітками Туркменії.

В союзі братерським живуть племена.
Дорога в них спільна і доля одна.
На бій виступає джигітів стіна,
Аби воювать з ворогами Туркменії.

Туркмени звитажні, незламні в біді,
Ідуть непохитні, мов кремін’я, тверді.
І каже Фрагі: моє серце, радій!
Бо славиться буде віками Туркменія!

Жебрак

В ріднім краї я ханом був,
Над панамі я паном був,
Для недужих бальзамом був,
Для нужденних жаданим був.
Жебраком я віднині став.

Для незрячих я зором був,
Для німих усіх хором був,
Для народу я жаром був,
Для закоханих чаром був,
Хатам-таєвим даром був.
Жебраком я віднині став.

Я в Едемі рейханом був,
Золотим я барханом був,
Ятаганом, арканом був,
На вершинах туманом був.
Я, Фрагі, нездоланим був,
Храмом був, та руїнами став.

Літературознавчий триптих Віталія Мацька

Микола МАЧКІВСЬКИЙ,
член НСПУ, м. Хмельницький

Віталій Мацько — доктор філологічних наук, професор, колишній голова (1994—2005) Хмельницького обласного товариства “Просвіта” (нині член правління), педагог, ширший уболівальник за долю України. До 1994 року працював і як журналіст в обласних та районних газетах. Словом, перо його ніколи не дримало. Воно й тепер, коли Україна болісно торує дорогу незалежності, стоїть на сторожі рідного слова. А кілька років тому пан Віталій розшукав, переклав з російської і під егідою “Просвіти” надрукував роман “Шевченко” свого земляка В’ячеслава Єзерського, що стало сенсацією, бо стара книга про Кобзаря виявилась актуальною і нині. Згодом побачило світ двокнижка (поезії “Скупі вірші” і прози “Подорож у країну ночі”) діаспорного письменника Олександра Смотрича (1922—2011), прекрасного письменника-модерніста, уродженця Кам’яниці-Подільської.

Торік Віталій Мацько подарував читачеві ще три свої книжки, т. з. літературознавче трикнижжя: “Він з нами був (поет Борис Мамайсур у спогадах і листах)”, “Мирон Степняк: епістолярний та літературно-критичний дискурс” і “Мовний орнамент в ліричній прозі Ігоря Качуровського”.

Візьмімо книжку (редаговану Михайлом Скориком) про Б. Мамайсура. Що ми досі знали про нього? Поет-шістдесятник. Автор збірки віршів “Чи буде шторм?”. Це вже у наші дні академік Іван Дзюба напише про нього чудову передмову (і видасть власним коштом основний Мамайсуровий поетичний доробок) у книжці “Другий початок” (К., 1997). Книжку ту, на жаль, не всі бачили, читали, та про забутого талановитого поета нарешті заговорили в пресі, його прийняли до Співки письменників України (1999). Перед своєю кончиною Б. Мамайсур передав частину своїх архівних матеріалів скрупульозному дослідникові

У творчому напрацюванні члена НСПУ Віталія Мацька десятки книг — власних і перевиданих забутих авторів. Тісні ниті єднають його з діаспорою, де також вишукує талановитих українських майстрів слова, не знамих широкому колу читачів.

Мацьку. І, як тепер виявилось, передав у добрі, надійні руки. У книзі, що опублікував Віталій Петрович, усі ті матеріали подано. А це не лише ніде надруковані українські вірші, а й писані російською під впливом харківських письменників, коли навчався в бібліотечному інституті. Однак це не заявлені загальники, а справжня поезія — свіжа, майстерна, яку з цікавістю читаєш і нині, через багато літ.

*Ненавижу “благоразумие”,
Презираю “благоразумных”:
Их располденье раздумия,
Как бы выйти умнее умных,
Как бы жизнь свою прожить велено
Без труда, без забот, без муки...
Если руки дела не делают,
То начёрта такие руки.*

З Борисом Мамайсуром (1938—2003) сталася та сама метаморфоза, що й із Леонідом Кисельовим. Українська мова, якою він узявся писати згодом, відкрила перед ним дивовижні можливості, голос його зазвучав на повну силу: “Велика благодійниця — держава / По-своєму дихнути не

дає...”. Б. Мамайсур уже у ранніх віршах перебував в опозиції до тоталітарного режиму. І добре, що професор Мацько зберіг ці вірші й опублікував їх у книжці “Він з нами був...” (Хмельн.: ФОП Цюпак А. А., 2013. — 132 с.). Наше уявлення про поета-шістдесятника стало багатшим, розуміємо тепер, чому радянська влада перекрила йому дорогу у велику літературу. Віршами не вичерпується упорядкована книжка. Дуже багато важать листи, спогади, зокрема побратима М. Скорика.

Із хвилюванням читав те, що писав Мамайсурові у своїх листах Іван Дзюба. Він не лише допомагав донести до читача поетів доробок, а й підтримував його матеріально: у 90-ті роки щомісяця надсилав 30—40 гривень. Правдивий образ Б. Мамайсура постає і з ґрунтовної статті В. Мацька, і зі спогадів П. Засенка, М. Карпенка, М. Скорика, рідної сестри Валентини Смуць (Мамайсур). Словом, вийшла варта св.п. поета книжка. І з вдячністю думаєш про просвітянина В. П. Мацька, що дав їй пугівку в життя.

Подібне можна сказати й про книжку “Мирон Степняк: епістолярний та літературно-критичний дискурс”. Навряд чи сьогодні знайдеться багато людей, які знали б цю неординарну особистість. Та й у листі (19.XI.2013) до В. Мацька академік І. Дзюба пише про М. Степняка так: “На свій сором, я не знав цього дослідника. А він дуже цікавий, і праці його не застаріли. На рідкість принциповий чоловік, дозволяв собі порушувати деякі табу. Не поступався добрим смаком. А це теж немало. Ви зробили добру справу, — і зробили відповідально, кваліфіковано”. Що й казати, для автора — висока оцінка.

Як довідуємося з книжки В. Мацька, Степнякове життя склалося вкрай несприятливо, про це він докладно описує в листах до О. Білецького: війна, розруха, хвороба, переслідування за націоналізм — усе це відбилося на його фізичному стані. Проте у своїй творчій і викладацькій практиці (в Одеському університеті) був людиною принциповою, добре обізнаною, ніде не опускався до холуйства, та й не поступався авторам маститим (Тичині, Рильському, Сосюрі...), коли вони не виправдовували надій читачів. Професор-філолог Мацько зробив добру справу, нагадавши літературній і науковій громадськості про письменника Мирона Степняка, доробок якого має неперебутню цінність.

Щодо наукового дослідження “Мовний орнамент у ліричній прозі Ігоря Качуровського”, то воно у цьому трикнижжі для мене найскладніше за своїм написанням. Стиль Віталія Мацька — простий, читабельний. А тут він спробував говорити надто по-вченому, щедро використовуючи літературознавчі терміни, що змушують заглядати у словник. Отже, це дещо утруднює сприйняття. Зрозуміло, що ця книга розрахована на дослідників, науковців-філологів. Прикметно й те, що рукопис цієї книги вичитував і благословив у світ сам св. п. І. Качуровський (1918—2013). Тим і висока ціна науковості, достовірності літературних явищ, фактів. А ще ж зважмо, що прозу відомого діаспорного письменника, лауреата Національної премії імені Шевченка І. Качуровського автор аналізує першим серед українських дослідників.

Книга цікава і цінна, яка ще тісніше поєднає читача з мистецькими надбаннями І. Качуровського. З ним автор тривалий час листувався, і, можливо, листування згодом опублікує.

Прочитавши книги В. Мацька, мимоволі подумалось: якби сьогодні серед нас був Анатолій Погрібний, то, впевнений, він би по-справжньому пишався своїм колишнім студентом, талановитим вихованцем.

Презентація книжки Василя Бабія «Францішек, або Повернення до Станіслава»

В обласній бібліотеці для юнацтва відбулася презентація нової книжки Василя Бабія “Францішек, або Повернення до Станіслава”. Це розповідь про дитячі і юнацькі літа польського поета Францішека Карпінського, які минули в Станіславі у 40-х роках XVIII століття.

До книгозбірні на зустріч зі студентами І курсу педагогічного коледжу ПНУ ім. В. Стефаника й учнями 8-Ф класу обласного ліцею-інтернату для обдарованих дітей із сільської місцевості завітали: автор книги — український письменник, краєзнавець, гуморист, громадський діяч і педагог Василь Бабій; голова Івано-Франківської обласної організації Національної спілки письменників України, літературний критик, письменник Євген Баран.

У творчому доробку В. І. Бабія понад 150 книжок і брошур у жанрі роману, повісті, новел, історичних оповідань, есеїв на краєзнавчу тематику, літературне краєзнавство й історії футболу. Понад 10 книжок гумору, кілька дисків. Він лауреат премій ім. М. Яцківа, ім. М. Підгірянки, ім. І. Вагилевича, ім. В. Стефаника, Ліги українських меценатів, ім. О. Гірника, ім. О.

Світлик, ім. Ю. Шкрумеляка. Член Національної спілки письменників та Національної спілки краєзнавців України.

Василь Бабій автор серії книжок з історії Станіслава у художній формі: “Вавилон на двох Бистрицях”, “Д’Артаньян у Станіславі”, “Фортеця”, “Станіславів”, “Мій маленький Париж — Івано-Франківськ” і повість “Францішек, або Повернення до Станіслава”.

На творчій зустрічі Василь Бабій розповів про себе, про свої перші літературні спроби, про роботу вчителя історії та директорування в школі с. Хмелівка Богородчанського району, поділився планами на майбутнє.

Євген Баран як літературознавець і друг автора поділився думками про творчість колеги-письменника, з яким спілкується упродовж багатьох років, враженнями від його творів, зазначив, що Василь Бабій є рекордсменом у виданні власних книг, уміє дружити та бути відданим у дружбі.

Письменники порадили молодому поколінню, які книги варто читати. Бібліотека щиро бажає митцям натхнення, творчих успіхів і вдячних читачів.

«Язык до Києва доведе»

Микола НЕСТЕРЧУК,
відповідальний секретар ВУТ “Просвіта”
ім. Тараса Шевченка

Національний музей літератури України, Національна спілка письменників України і ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка провели традиційне свято гумору “Язык до Києва доведе”. У залі представлено книжкову виставку видань Степана Руданського і Грицька Бойка, яким присвячене це літературно-мистецьке свято. Куратор заходу Раїса Сеннікова, заступник директора музею з науково-освітньої роботи, на основі експозиції розповіла про життя і творчість С. Руданського. Юні актори Віра Кошопал, Майя Удод, Володимир Васильєв, вихованці гімназії ім. Богдана Хмельницького, учасники театральної студії “Мрія” Національної бібліотеки для дітей (керівник Світлана Копйова) прочитали твори класика гумору.

Оваціями зустрічали діти улюблених письменників: Петра Осадчука, Анатолія Качана, Василя Василаска, Валентину Козак, Марійку Морозенко, Василя Довжика, Аркадія Музичука, Євгенію Комісарук.

Педагоги та учні Київської ЗОШ № 302

підготували композицію на твори Грицька та Вадима Бойків, школярі музичної школи Києво-Святошинського району (керівник Антоніна Доброва) — літературно-музичну композицію на слова сучасних письменників.

Літературні загадки, інтерактивні ігри, квести, кросворди організувала працівник музею, письменниця Оксана Хлоп’яча. Не лишилися осторонь юні художники: свято сміху прикрашали веселі ілюстрації учнів до творів улюблених письменників. Особливо веселі були змагання “Намалюй друга”: читачі малювали письменників, а письменники — читачів, малюнки дотепно коментував письменник-гуморист Василь Довжик.

Активні учасники свята отримали нагороди від “Просвіти”, видавництва “Світ успіху” (директор Неоніла Струк), журналів “Барвінок” (редактор Світлана Прудник) та “Малютко” (редактор Зінаїда Лещенко), благодійного фонду “Від серця до серця” (голова наглядової ради Леонід Соколов).

Особливим подарунком для дітей і дорослих стала презентація книжки “Язык до Києва доведе, або Цікаві ролі театру в школі” (Київ, “Преса України”, 2013 р.) для школярів та вчителів київських шкіл, яку представив Анатолій Качан, голова творчого об’єднання дитячих письменників НСПУ.

Експозиція сакрального мистецтва у соборі

Ярослава ТКАЧУК,
генеральний директор Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Й. Кобринського

У відкритті виставки, окрім єпископів і духовенства, взяв участь Глава і Отець Української Греко-Католицької Церкви патріарх Святослав Блаженніший, який привітав присутніх із важливою мистецькою подією та благословив на успішний поступ. Із експозицією виставки ознайомила присутніх генеральний директор Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Й. Кобринського Ярослава Ткачук.

Збірка церковного мистецтва складається з ікон, дерев'яної скульптурної пластики та ручних літургійних хрестів, які вперше стали доступними для широкого загалу громадськості. Оскільки їх уже не використовують у літургійно-обрядовому вжитку у храмах, чимала кількість із них перебувала у вкрай несприятливих, а деколи і загрозливих для їхнього існування умовах, аж поки вони не потрапили до колекції отця, а згодом Правлячого Архієрея Коломийсько-Чернівецької Єпархії УГКЦ Миколая Сімкайла (1952—2013 рр.). Долю цих творів можемо порівняти з долею сиріт, які отримали щастя родинної любові, домашнього затишку й опіки. Потрапивши до колекції, більшість із них піддали консерваційно-реставраційним заходам. Збірка творів сакрального мистецтва покійного Владики Миколая Сімкайла налічує близько тисячі творів різних за часом і місцем творення, тематикою, жанрами, технікою і мистецьким рівнем. Багато із них ще за життя Владики були представлені на всеукраїнських та регіональних виставках. Постійна експозиція діє в приміщенні єпархії. Понад сто врятованих Владиною образами доповнюють духовний простір інтер'єру підвальної церкви.

Музейний виставковий зал Катедрального собору з благословення Владики Василя Івасюка стараннями отців-настоятелів цього храму й за фахової допомоги співробітників Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття в Коломиї широко відчинив двері перед громадськістю і презентує врятовані скарби християнської культури, які до цього часу були невідомі-

Наприкінці березня 2014 року після інтронізації нового правлячого Архієрея Коломийсько-Чернівецької єпархії УГКЦ Єпископа Василя Івасюка в Катедральному соборі Преображення Христового міста Коломиї відбулося відкриття виставки сакрального мистецтва “Відкуплення”, яка стала початком заснування музею ікони в Коломиї.

ми для науковців і поціновувачів. Це невелика дешифрація з колекційного загалу, об'єднана однією тематикою під назвою “Відкуплення”. Часовий вимір експонованих творів — XVIII, XIX, XX століття. Кожна ікона позначена стильовими особливостями, що випливають з часу, місцевості, традицій певних шкіл чи майстерень. Вважають своєю мистецькою довершеністю ікони XIX століття: “Тайна вечеря”, “Христос в терновому вінку”, “Страшний Христос”, “Жінки Мироносиці біля гробу Господнього”. Глибиною напруженості, трагізму та незворотності сповнені сюжети в образах XVIII століття, таких як “Взяття Христа під варту” та “Зняття з хреста”. Всі вони професійно виконані, що дає підстави думати про фахову малярську школу чи майстерню. Іконографія “Страстей Христових” у сакральному мистецтві України сягає глибоких часів Київської держави. Сцени наповнені глибокою скорботою і величним трагізмом земної дороги Христа, його самопожертви.

Поряд із церковними іконами в експозиції представлені домашні образи, виконані на дошці народними майстрами Буковини, Галицької Гуцульщини та Покуття, а також Волині. Особливими місцевими рисами, що різнять ці твори, виступають декоративні мотиви, кольорове звучання та манера рисунка. Усі вони створені у другій половині XIX століття. Популярними і, як вважалося, канонічними сюжетами серед місцевої людності були “Богородиця”, “Розп'яття”, “Святий Миколай”, “Розп'яття зі святими”, “Розп'яття з пристоячими”. Вони нагадували людині страждання і переслідування Христа й спонукали задуматися над своїм

покликанням на землі, плементи християнську мораль, пам'ятати про спокуту своїх вчинків. Розп'яття Ісуса Христа — чи не найдавніший і найвідоміший сюжет у християнському мистецтві.

Упродовж тисячолітнього розвитку релігійно-християнського малярства тут сформувалися своєрідні ознаки національної мистецької школи. Вони наочно простежуються і в представлених на виставці пам'ятках іконопису. Окрему групу творять плащаниці, які дають уявлення про художні й іконографічні особливості українських плащаниць XVIII—XIX століть.

Понад 50 творів в експозиції виставки посідають твори сакральної пластики, це здебільшого фігури з Розп'яття та ручні різьблені літургійні хрести XIX століття. Ареал їхнього побутування — Гуцульщина, частково — Поділля. Окремим розділом в експозиції представлено так звані російські ікони, позначені своєрідними стильовими та настроєво-духовними рисами.

Виставка творів сакрального мистецтва розширює фактологічне підґрунтя для подальшого дослідження та наукового опрацювання унікальної спадщини українського іконопису.

Вишите панно «Карта України»

Студентки Київського університету імені Бориса Грінченка Олеся Ковтун та Юлія Сердюк як дипломний проект створили унікальне вишите панно “Карта України”.

Орнаменти виконані відповідно до гамм кольорів кожного регіону.

Панно “Карта України” виконане на “мішковині”, розмір 1х1,5 м. Етнографічні районування України на полотні вишиті “хрестом”, боки праворуч і ліворуч підгорнуті й вишиті технікою виконання “мережка прутик” нитками червоного кольору.

На “Карті України” представлені історичні регіони Полісся, Карпат, Слобожанщини, Середньої Наддніпрянщини, Півдня Ук-

раїни: Харківської, Луганської, Донецької, Дніпропетровської, Черкаської, Кіровоградської, Запорізької, Херсонської, Миколаївської, Одеської областей, АРК; Прикарпаття та Поділля: Волинської, Рівненської, Житомирської, Сумської, Київської, Чернігівської, Львівської, Івано-Франківської, Тернопільської, Закарпатської, Чернівецької, Хмельницької, Вінницької, Полтавської областей.

Автор і керівник дипломного проекту кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого мистецтва і дизайну Київського університету імені Бориса Грінченка Анастасія Віталіївна Варивончик.

Вл. інф.

Щоб не загубитися по дорозі зелених клопотів

Михайлина БОДНАР,
м. Івано-Франківськ

Є на Землі біблійна країна, країна віри, звідки я повернулася з екскурсійно-паломницького туру. Там ми молилися за нас, наших дітей, наші родини і Україну...

Усі ми хотіли ступити на святу землю і запричаститися тим духом, що витає над світом уже понад дві тисячі років.

У міжнародному аеропорту імені Бен Гуріона в Ізраїлі нас зустрів гід Денис Фертіков родом із Томська. На цій землі зустрів красиву дівчину, поборалися і вона народила йому четверо дітей. У туристичному агентстві в Києві нам рекомендували його як найкращого гйда. Ми отримали від нього дуже багато цікавої інформації про цю країну, про її звичаї і культуру, а найголовніше — про кожне біблійне місцеперебування Ісуса Христа і всіх святих. Екскурсійно-паломницький тур “Слідами Старого та Нового завітів” не був би таким насиченим, якби з нами не був о. Володимир Кмита. Він учився в Римі, а тепер на парафії у своєму рідному смт Заболотів Снятинського району.

У місті Хайфі відвідали храм пророка Іллі, де відбулася Служба Божя, Кармелітський монастир, чудові Бахайські сади і переїхали в місію Тверія, де і поселилися над Галілейським морем. Тут о. Володимир запросив нас до Сповіді.

Не всі відразу відважилися прийти на розмову з Богом. Але дізнавшись від гйда і отця про історію кожного святого місця, після Служби Божої, відвідання у Назареті храму Благовіщення і джерела Діви Марії, церкви Архангела Гавріїла, Канни Галілейської — місця сотворення першого чуда Ісуса Христа — перетворення води на вино на весільному банкеті,

храму примноження хлібів і риб, Капернауму — міста Ісуса Христа, гори Блаженств, гори Фавор — місця Преображення Господнього, храму Різдва Христового, церкви св. Катерини, молочного гроту, місць хрещення Ісуса Христа, його сорокаденного посту на горі Єрихон, монастиря св. Герасима, Оливної гори — місця вознесіння Господнього, Гетсиманського саду, гори Сіон, гробниці Давида, стіни плачу, місця Різдва Пречистої Діви Марії, Гробу Господнього, місць, пов'язаних з Іваном Предтечею — деякі паломники вперше в житті сповідалися, вперше брали шлюб після багатьох літ подружнього життя.

Дуже зворушливо відбувалося у Каср Ель-Яхуді на ріці Йордан омивання паломників о. Володимиром. Кожен привіз із собою додому білу сорочку з символічним зображенням, у якій хрестився, яка оберігатиме від хвороб.

Коли йшли на Голгофу Хресною дорогою, одягнули вишиванки, узяли український прапор як частинку України. По прапору упізнавали звідки ми, і всі радісно зустрічали, підтримували: “Україна, хороша!”.

Незабутні враження від відвідин місця народження Ісуса Христа, стаєнки, де тепер стоїть храм Різдва Христового.

Також коли було промовлено: “Я показав вам силу любові і дав вам на Голгофі спасіння, та ви легковажите Моє довготерпіння вашими переступами і легко піддаєтеся гріхам. Я чую утиск і плач вдови, крик сироти, ви вбиваєте і крадете, розпуста і нечистота велика поміж вами. Чи забули, що Я є Бог справедливий і Мені належить суд?”, ми ще більше усвідомили Божу силу. Саме з Оливної гори в Єрусалимі ми споглядали те місце, давній цвинтар, де він має відбуватися.

“Крилаті сусіди дають оцінку діям людей, спонукають до праці”.

Олександра КОНДРАТОВИЧ,
почесний краєзнавець України

Найбільша людська увага приділялася птахам, яких вважали Божими посланцями та провісниками весни. Підносили голови до неба, спостерігали крилатих та вірили в їхню близькість до Господа, тож намагались відгадати, що віщує Бог. За давніми віруваннями предків, більшість птахів щороку літає у священну країну Ірїй (Рай-Вирїй, Вирїй), де спілкуються з Богом та отримують від Нього накази, як поводитися на землі. Зачувши восени журавлині голоси — “туркання”, як кажуть у Ворокомлі (с. Ворокомле Камінь-Каширського району), його мешканці вдивлялися в небо й, побачивши пташиний ключ, промовляли: “Сужоному ждати”. Ця фраза рівною мірою стосувалась і птахів, і людей. Суворо заборонялося рахувати літунів, бо в такому випадку вони не долетять або долетять не всі. Не рекомендувалося також послуговуватися словом “журавлі”, бо будеш журитися аж до їхнього повернення, та й самим мандрівникам не дуже вестиметься. Кажі: “Веселики” — і всім буде весело. Дочекавшись же їхнього повернення, просили: “Нагороди, Боже, здоров’ям!” Кого? І птахів, і людей!

Наші предки наділяли пернатих магічною властивістю передбачати майбутнє і окремої людини, і родини, а то й сільської спільноти. Пташина постукала у вікно чи мовби знічів’я вдарила об шибку — чекай звістки, нерідко сумної, вночі кричав, не вгаваючи, пугач, — на людську втрату, бусли залишили гніздо, збудоване на покрівлі хати чи якоїсь господарської будівлі (клуні, хліва), надто ж коли господарі їх проганяли (трапляються й такі), чекай пожежі. Крилаті сусіди дають оцінку діям людей, спонукають до праці. Ті ж веселики, підлітаючи до рідної домівки, закликають:

*Ку бору, пташечки! Ку бору!
Ховай, бабо, гребеня в комору,
А ви вбирайтеся до гною!*

До гною!

Як чітко все передбачено: птахи мають якнайшвидше спорудити гнізда, аби успішно вивести потомство, а поліський господар повинен завчасно підготувати під посів свою пісню пішану ниву. Не проміне висловити свою думку й одуд, який прилітає пізніше від веселиків чи буслів. Помітивши незасаджену

чи незасіяну грядку, наказує: “Бабо! Сій бобок! Сій бобок!” Саме так було прочитано колись спів птаха, що нагадує дудкування.

Швидкокрила ластівка, яка не має спочинку чи під час будівництва гнізда, чи в добуванні їжі, особливо як виведуться пташенята (а це 4—6 постійно голодних ротів), повернувшись до рідного краю та побачивши, які зміни відбулися тут за час її відсутності, коли людська спільнота, замість примноження добра, лише споживала набуто, співає осудливо:

*Як ми летіли,
Стіжки линіли,
Перепичили, переїли
Червачі на печі-і-і...*

І цей пташиний щебет — не що інше, як заклик до праці, до дії! Бо життя — то і є дія, рух. А люди взимку мало працювали, більше споживали, сидячи, як “червачі на печі”.

Населення всіляко оберігало цих маленьких щебетушок, дітям суворо заборонялося руйнувати їхні гнізда. Аби ця заборона була переконливішою, застерігали: у того, хто зруйнує ластівчине гніздо, на обличчі обов’язково з’явиться ластовиння. У чому криється причина цієї покари? Виявляється, за народними віруваннями, такою магічною силою наділив птахів Сам Господь. Коли розпинали Ісуса, ластівки крали гвіздки в катів.

Лелека, лелече гніздо давня вважаються невід’ємним атрибутом сільського пейзажу, а сама птаха — ледве не член родини. Лелека, бусол, бузко, бошон,

чорногуз — ось скільки імен дав народ улюбленому птахові. Тільки-но провівши його в далекі теплі краї, відразу ж починали чекати на його повернення. Пригадую строфу мого ворокомлівського учня Лукаша Назарчука, в якому він оспівується у своїй ширій любові до цього білокрилого красеня:

*Вийдіть на тихе подвір’я,
На клекіт лелечий теплий,
Тоді ви самі повірите:
Село заснували лелеки.*

Приліт буслів завжди зустрічали з радістю. У деяких селах збереглася закличка, яку вигукує дівтора, забачивши навесні першого летючого бузка: “Іване-Степане, дай люльку закурити!” (або: “... на люльку закурити!”). Уперше почула цю закличку наприкінці 1970-х в селі Грудки цього ж району. Не розібравши деяких слів, запитала в зустрічної жінки: “Що діти гукають і що це означає?” Жінка пояснила, що то діти так зустрічають першого бузка; щодо того, чому вони його так називають, нагадала відомий переказ про те, як Бог, зібравши всіляку плазуючу нечисть у мішок, міцно зав’язав його та наказав одному чоловікові віднести мішок, не розв’язуючи, на край світу й кинути в прірву. Але той не втерпів і з цікавості розв’язав зав’язку, і все гаддя миттю розповзлося по землі. Цар Небесний розгнівався на непослуха й, штовхнувши його ззаду нижче спини, наказав: “Віднині ти станеш птахом і, поки не позбираєш усе, що ти випустив, не бути тобі людиною!” Відтоді непослух усе збирає й збирає плазунів, земноводних, що вже й забув своє ім’я — Іван чи Степан. А те місце, куди його штовхнули, стало чорним, через це й називають птаха чорногузом. А ще жінка сказала: якщо побачиш лелеку й прокажеш: “Іване-Степане, дай люльку закурити”, — він обов’язково поверне до тебе голову, бо ще пам’ятає, що був колись людиною, от тільки за давністю забув своє ім’я.

Того ж дня я вирішила перевірити достовірність почутого: поверталася додому (6 км) не автобусом, а пішки. Побачивши на ближньому болітці бузка, проказала сакральну фразу, і він (о диво!) таки повернув на мить до мене голову та відразу ж заходив-

ся шукати поживу, мовби докоряючи: “Бачиш — ділом займаюсь, іди собі мимо”.

Народ наділив цього білокрилого красеня багатьма магічними властивостями, зокрема здатністю передбачати погоду. Вперше побаченого навесні лелеку у Ворокомлі питали: “Іване, Іване, глянь на воду — чи на дощ, чи на погоду”. Якщо птах поверне голову до води, весна буде дощовою, а якщо в інший бік — погожою. Звертали увагу й на політ птаха: коли він летить, натужно вимахуючи крильми, мовби долаючи опір повітря, чекай негоди, коли ж вільно пливе на повітря-

них потоках, розпростерши крила, то це віщує погожу днину. Бусол несе до гнізда палицю — настане похолодання. У народі також казали: “Побачиш вперше навесні летючого бусла — не болітимуть ноги, а коли він сидітиме на гнізді — матимеш з ними проблеми”. А ще вірили: бузко своїм поверненням несе чистоту і в навколишній світ, і в кожную домівку.

І все ж, либонь, найбільшою любов’ю оточений у народі соловейко. Саме так пестливо називають цю маленьку непримітну пташину вагою до 28 г, неперевершеного співака наших садів і дібров. За давніми віруваннями, саме йому Господь доручає “зиму замикає, літечко ‘дмикати”. Авторіві пощастило записати два варіанти пісні “Ой ти, соловейку”. Вочевидь, саме цією співанкою колись закликали-зустрічали весну:

*— Ой ти, соловейку,
Ти рання пташко.
Дала-лом, дала-лом,
Ти рання пташко.*

*Що ж ти так ранейко
З вир’їчка вийшов?
(Далі два останні рядки строфи опускаємо).*

*— Ой не сам я вийшов,
Господь мене вислав.*

*Господь мене вислав,
Ще й ключики видав.*

*Видав мені ключі
Із правей руки,*

*Зиму замикає,
Літечко ‘дмикати.*

Пташину, однак, попереджають, що ще “не поройка” цього робити, бо “по горойках сніжечки лежать”, а “по долиночках крижечки стоять”. Але безстрашний соловейко обіцяє сніжечки ніжками потоптати, а крижечки крильцями розбити. І він досягне своєї мети, бо з ним Божий наказ і Божа благодать, недарма ж Всевишній видає йому “ключі із правей руки”, що вельми почесно. А виконавши Господнє веління, полетить у густий ліс, зів’є там гніздечко та виведе діточок. І ця дія пташини сприймається як Божий заповіт продовжити себе в нащадках. При цьому соловейко щодо своїх діточок обіцяє:

*Навчу їх літати,
Навчу щебетати.*

“Літати понад небесами” та “щебетати трьома голосами”. А це означає, що соловейкові діти так само, як і їхній батько, літатимуть до Бога (“понад небесами”) і ширю, майстерно славимуть Царя Небесного (“трьома голосами”). Пісня між тим вказує на ко-

лообіг природи та безконечність життя.

Це ворокомлівський варіант веснянки. У гуго-камінському варіанті пернатого улюбленця називають “ранейким пташейком”, у приспіві вигук “далалом” замінено на “тала-лом”. Сюжет майже той самий, тільки тут уточнюється, що “ранейкий пташейко” “ізов’є гніздечко на калині” в густому лісі. І перший, і другий вигуки, вочевидь, передають великодній передзвін, адже обидві пісні належать до постових, що їх виконують під час Великого посту в чеканні Великодня. Твори наповнені філософським підтекстом і символізують безперервність життя під покровом Божої благодаті. Зазначимо: друга веснянка надзвичайно суголосна нашому часові та сприймається як застереження людині, що породила “пожernih людей”, які “пожер запалили, дітки посмалили”, позбавивши їх життя та щастя славити Господа”.

— Я на цьому не зациклююсь... Але приємно, коли незнайомі люди кажуть тобі добрі слова, бажають успіху.

Спілкувався **Сергій КОТОВ**

Грецька міфологія, як завжди, чарує напруженою пристрасністю. Актори української кафедри представили п'єсу "Велика грішниця" сучасної грецької письменниці Євгенії Факіні (український переклад викладачки МДУ Анни Гаспарян). Вистава порушує питання взаємин дочки критського царя Аріадни та красеня-героя

Актори-аматори Маріупольського державного університету й надалі звертатимуться до тем, які співзвучні нашому непростому сьогоденню.